

Pedagogische Wetenschappen

**Faculteit Sociale Wetenschappen,
Radboud Universiteit Nijmegen**

Quality Assurance Netherlands Universities (QANU)
Catharijnesingel 56
Postbus 8035
3503 RA Utrecht
The Netherlands

Telefoon: 030 230 3100
Fax: 030 230 3129
E-mail: info@qanu.nl
Internet: www.qanu.nl

Projectnummer: Q314

© 2012 QANU

Tekst en cijfermateriaal uit deze uitgave mogen, na toestemming van QANU en voorzien van bronvermelding, door middel van druk, fotokopie, of op welke andere wijze dan ook, worden overgenomen.

INHOUD

Rapport over de bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen en de masteropleidingen Pedagogische Wetenschappen en Onderwijskunde van de Radboud Universiteit Nijmegen.....	5
Administratieve gegevens van de opleiding	5
Administratieve gegevens van de instelling.....	6
Kwantitatieve gegevens over de opleidingen	6
Samenstelling van de commissie.....	6
Werkwijze van de commissie.....	6
Samenvattend oordeel van de commissie.....	9
Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling.....	13
Bijlagen.....	35
Bijlage 1: Curricula Vitae van de leden van de visitatiecommissie.....	37
Bijlage 2: Domeinspecifiek referentiekader.....	39
Bijlage 3: Beoogde eindkwalificaties	49
Bijlage 4: Overzicht van het programma	59
Bijlage 5: Kwantitatieve gegevens over de opleidingen	63
Bijlage 6: Bezoekprogramma.....	69
Bijlage 7: Bestudeerde afstudeerscripties en documenten.....	71
Bijlage 8: Onafhankelijkheidsverklaringen.....	73

Dit rapport is vastgesteld op 18 oktober 2012.

Rapport over de bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen en de masteropleidingen Pedagogische Wetenschappen en Onderwijskunde van de Radboud Universiteit Nijmegen

Dit rapport volgt het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO.

Administratieve gegevens van de opleidingen

Bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen

Naam van de opleiding:	Pedagogische Wetenschappen
CROHO-nummer:	56607
Niveau van de opleiding:	bachelor
Oriëntatie van de opleiding:	wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten:	180 EC
Afstudeerrichtingen:	
Locatie(s):	Nijmegen
Variant(en):	voltijd
Vervaldatum accreditatie:	31-12-2013

Masteropleiding Pedagogische Wetenschappen

Naam van de opleiding:	Pedagogische Wetenschappen
CROHO-nummer:	66607
Niveau van de opleiding:	master
Oriëntatie van de opleiding:	wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	Orthopedagogiek: Gezin en Gedrag, Orthopedagogiek: Leren en Ontwikkeling
Locatie(s):	Nijmegen
Variant(en):	voltijd
Vervaldatum accreditatie:	31-12-2013

Masteropleiding Onderwijskunde

Naam van de opleiding:	Onderwijskunde
CROHO-nummer:	66613
Niveau van de opleiding:	master
Oriëntatie van de opleiding:	wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	
Locatie(s):	Nijmegen
Variant(en):	voltijd
Vervaldatum accreditatie:	31-12-2013

Het bezoek van de visitatiecommissie Pedagogische Wetenschappen aan de Sociale Wetenschappen van de Radboud Universiteit Nijmegen vond plaats op 11 mei 2012.

Administratieve gegevens van de instelling

Naam van de instelling:	Universiteit Nijmegen
Status van de instelling:	bekostigde instelling
Resultaat instellingstoets:	positief

Kwantitatieve gegevens over de opleidingen

De vereiste kwantitatieve gegevens over de opleidingen zijn opgenomen in Bijlage 5.

Samenstelling van de commissie

De commissie die de bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen en de masteropleidingen Pedagogische Wetenschappen van de Radboud Universiteit Nijmegen beoordeelde bestond uit:

- Prof. dr. W. Hellinckx (voorzitter), emeritus hoogleraar Orthopedagogiek, Katholieke Universiteit Leuven;
- Prof. dr. E.W.A. de Corte (onderwijskundige), emeritus hoogleraar Onderwijspsychologie, Katholieke Universiteit Leuven;
- Prof. dr. E.C.D.M. van Lieshout (voor de beoordeling van de opleidingen aan de Radboud Universiteit Nijmegen, de Rijksuniversiteit Groningen, de Universiteit Leiden, de Universiteit van Amsterdam en de Universiteit Utrecht), emeritus hoogleraar Orthopedagogiek, Vrije Universiteit Amsterdam;
- Drs. C.P.M. Zaad (werkvelddeskundige), Chris Zaad Advies, GZ-psycholoog, orthopedagoog;
- M. Brunt-van Leeuwen (student), masterstudent Onderwijswetenschappen, Open Universiteit.

De commissie werd ondersteund door dr. J. De Groof, die optrad als secretaris.

De curricula vitae van de leden van de commissie zijn opgenomen in Bijlage 1.

Werkwijze van de commissie

Voorbereiding

De beoordeling van de bachelor- en masteropleiding Pedagogische Wetenschappen en de masteropleiding Onderwijskunde van de Radboud Universiteit Nijmegen valt binnen de clusterbeoordeling Pedagogische Wetenschappen, waarvoor in 2012 in totaal zes universiteiten worden bezocht. Op 29 februari 2012 hield de commissie haar formele startvergadering. Tijdens de startvergadering werd de commissie geïnstrueerd, werd de taakstelling en werkwijze van de commissie besproken en werd het Domeinspecifiek Referentiekader Pedagogische Wetenschappen alsook het Domeinspecifiek Referentiekader Onderwijskunde vastgesteld; deze Domeinspecifieke Referentiekaders zijn opgenomen in Bijlagen 2A en 2B van dit rapport.

Coördinator van de clustervisitatie Pedagogische Wetenschappen was mw. dr. B.M. van Balen, medewerker van QANU. Zij was tevens de projectleider van de bezoeken aan de Rijksuniversiteit Groningen, de Universiteit Leiden en de VU Amsterdam. De heer drs. D. de Lange was de projectleider voor de bezoeken aan de Universiteit Utrecht en de Universiteit van Amsterdam. Mw. dr. J. De Groof was de projectleider voor het bezoek aan de Radboud Universiteit Nijmegen.

Voorbereiding

Het zelfevaluatie-rapport van de Radboud Universiteit Nijmegen werd na ontvangst door de projectleider gecontroleerd op kwaliteit en compleetheid van informatie. Nadat het zelfevaluatie-rapport in orde was bevonden, is deze doorgestuurd aan de commissieleden. De commissieleden hebben het zelfevaluatie-rapport gelezen en hebben vragen geformuleerd. De projectleider heeft de vragen tot een samengesteld document gecompileerd, waarbij de vragen per onderwerp en gespreks-gremium zijn gegroepeerd.

De QANU-coördinator maakte in overleg met de voorzitter van de commissie een selectie uit de lijst met afstudeerwerken van de laatste twee cursusjaren die de opleiding verstrekt had. Uit de hoogste en laagste cijfers en een middengroep is een steekproef getrokken. In totaal heeft de commissie voor de opleidingen aan de Radboud Universiteit Nijmegen 15 bachelorafstudeerwerken en 20 masterthesen beoordeeld.

De consistentie bij deze clustervisitatie is bewaakt door de commissie en de QANU-coördinator. Voorafgaand aan de bezoeken zijn in de commissie afspraken gemaakt over de taakverdeling op grond van inhoudelijke expertise. De commissie wenst te benadrukken dat zij in haar geheel verantwoordelijk is voor de oordeelsvorming en het eindrapport.

Bezoek

Voorafgaand aan het bezoek maakte de projectleider een conceptprogramma voor de (dag)indeling van het bezoek. Het bezoek aan de Radboud Universiteit Nijmegen vond plaats op 11 mei 2012. Op 10 mei bezocht een delegatie van de commissie de testotheek, de orthotheek en het ambulatorium. Diezelfde avond bereidde de commissie de gesprekken voor. Tijdens het bezoek is gesproken met vertegenwoordigers van het opleidingsmanagement, de studenten, de docenten, de afgestudeerden, de opleidingscommissie, en de examencommissie en studietoelators. De commissie heeft met studenten uit alle studie-jaren gesproken en met docenten binnen de drie opleidingen. Voorafgaande aan het bezoek ontving de commissie een overzicht van de gesprekspartners. Zij stemde in met de door de opleiding gemaakte selectie. Een overzicht van het programma met alle gesprekspartners is opgenomen als Bijlage 6 bij dit rapport.

Tijdens het bezoek bestudeerde de commissie het ter inzage gevraagde materiaal en gaf zij gelegenheid tot een spreekuur ten behoeve van studenten en docenten die zich voorafgaand aan het bezoek hadden aangemeld. Van dit spreekuur werd gebruik gemaakt door de studievereniging 'Postelein' om haar activiteiten toe te lichten.

De commissie gebruikte een deel van de bezoekdag voor de voorbereiding van de mondelinge rapportage en een discussie over de beoordeling van de opleidingen. Aan het eind van het bezoek presenteerde de voorzitter in een mondelinge rapportage de eerste bevindingen van de commissie. Daarbij ging het om een aantal algemene waarnemingen en een aantal eerste indrukken per opleiding.

Rapportage

De projectleider heeft op basis van de bevindingen van de commissie een conceptrapport opgesteld. Het conceptrapport is aan de commissieleden voorgelegd voor aanvulling en nadere precisering. Na vaststelling van het conceptrapport is deze aan de betrokken faculteit voorgelegd ter toetsing van feitelijke onjuistheden. Het commentaar van de opleidingen is met de commissieleden besproken. De definitieve tekst is aan de commissieleden toegestuurd voor een laatste ronde commentaar waarna het rapport is vastgesteld.

Beslisregels

In overeenstemming met het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO (d.d. 22 november 2011) heeft de commissie de volgende definities voor de beoordeling van de afzonderlijke standaarden en de opleiding als geheel gehanteerd:

Basiskwaliteit

De kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs verwacht mag worden van een bachelor- of masteropleiding binnen het hoger onderwijs.

Onvoldoende

De opleiding voldoet niet aan de gangbare basiskwaliteit en vertoont op meerdere vlakken ernstige tekortkomingen.

Voldoende

De opleiding voldoet aan de gangbare basiskwaliteit en vertoont over de volle breedte een acceptabel niveau.

Goed

De opleiding steekt systematisch en over de volle breedte uit boven de gangbare basiskwaliteit.

Excellent

De opleiding steekt systematisch en over de volle breedte ver uit boven de gangbare basiskwaliteit en geldt als een (inter)nationaal voorbeeld.

Samenvattend oordeel van de commissie

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

Het Onderwijsinstituut Pedagogische Wetenschappen en Onderwijskunde (PWO) wil studenten opleiden tot ‘scientist-practitioners’ voor het (ortho)pedagogische en onderwijskundige veld. Dit wordt weerspiegeld in de eindkwalificaties van de bachelor- en masteropleiding Pedagogische Wetenschappen en de masteropleiding Onderwijskunde. Studenten doen tijdens de opleiding geavanceerde pedagogisch-wetenschappelijke en onderwijskundige kennis op, kennen de onderzoeksresultaten van beide disciplines en worden geschoold in de relevante methoden en technieken. De ontwikkeling van een academische instelling en kritisch denkvermogen zorgt ervoor dat studenten de opvoedingswerkelijkheid voortdurend ter discussie stellen.

De commissie is van mening dat de beoogde eindkwalificaties van de bachelor- en masteropleiding Pedagogische Wetenschappen passend zijn voor een universitaire bachelor-respectievelijk masteropleiding. Ze weerspiegelen de Dublindescriptoren en beantwoorden, voor zover een vergelijking mogelijk is, aan de internationale eisen. De commissie waardeert de brede opzet van de eindkwalificaties in de bacheloropleiding en apprecieert dat de klinische facetten van de opleiding in de eindtermen grondig worden uitgewerkt. De commissie ervaart het bovendien als positief dat het Onderwijsinstituut PWO blijft nadenken over de finaliteit van de bacheloropleiding.

Het profiel van de twee varianten van de masteropleiding Pedagogische Wetenschappen (‘Orthopedagogiek: Gezin en Gedrag’ en ‘Orthopedagogiek: Leren en Ontwikkeling’) vindt de commissie duidelijk uitgewerkt. De masteropleiding Pedagogische Wetenschappen heeft bovendien een solide wetenschappelijk karakter, een degelijke klinische oriëntatie en kan de vergelijking met andere masteropleidingen zeer goed doorstaan.

Ook de eindkwalificaties van de masteropleiding Onderwijskunde zijn volgens de commissie in lijn met de Dublindescriptoren. De keuze van de opleiding om zich te focussen op het microniveau van de onderwijskunde leidt volgens de commissie echter tot een profiel dat te weinig in de breedte gaat. De commissie ondersteunt tegen die achtergrond het voornemen van de opleiding om het profiel van de opleiding, en daaruit volgend de eindkwalificaties, opnieuw te bekijken.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

De drie hoekstenen van het ‘scientist-practitioner’ model worden in de curricula van de drie opleidingen vertaald in drie leerlijnen: theoretische kennis, onderzoeksvaardigheden en klinische scholing/praktijkoriëntatie. De commissie apprecieert deze werkwijze en is van mening dat de leerlijnen de samenhang van het curriculum bevorderen.

Wel vindt de commissie dat het Onderwijsinstituut PWO het didactische concept van de opleidingen meer dient te expliciteren. De commissie mist een expliciete visie waaraan het programma en de werkvormen zijn opgehangen en vindt dat het Onderwijsinstituut PWO, gezien de aanwezige deskundigheid, hierin eigenlijk een voortrekkersrol zou moeten spelen. Het ontbreken van een expliciete visie speelt vooral negatief door bij de theorievakken. De commissie raadt de opleiding aan dringend werk te maken van een expliciet didactisch concept, te meer omdat dit al een aanbeveling van de vorige visitatiecommissie was. Zeker voor de lessen aan grote studentengroepen vindt de commissie het belangrijk dat de opleiding blijvend zoekt naar manieren die effectief zijn in het activeren van de studenten.

De commissie heeft vastgesteld dat het Onderwijsinstituut PWO in het studiejaar 2011-2012 met een nieuw bachelorcurriculum van start is gegaan en is van mening dat de inhoud van het programma gedegen en voldoende is. Met het nieuwe programma wordt tegemoet gekomen aan enkele aanbevelingen van de vorige visitatiecommissie.

De commissie waardeert de manier waarop het nieuwe curriculum in het eerste bachelorjaar vorm geeft aan de oriëntatie en selectie van de studenten. De klinische en de onderzoeksleerlijn worden sterker neergezet door studenten al vanaf het eerste bachelorjaar kennis te laten maken met de praktijk en empirische leeronderzoeken te laten uitvoeren. Op die manier kunnen ze in de latere bachelorjaren, en nadien in de masteropleiding, een doordachte keuze maken voor een oriëntatie richting 'Orthopedagogiek: Gezin en Gedrag', 'Orthopedagogiek: Leren en Ontwikkelen' of 'Onderwijskunde'.

De commissie vindt dat de orthotheek, de testotheek en het ambulatorium stevig zijn uitgebreid. Vooral de ondersteunende functie van deze faciliteiten voor het klinisch practicum rond 'Leren en Ontwikkelen' kon de commissie appreciëren. De commissie vindt echter dat het ambulatorium nog meer kan worden ingezet in het kader van het klinisch practicum rond 'Gezin en Gedrag'. Ook voor de studenten die zich oriënteren op de masteropleiding Onderwijskunde is de commissie van mening dat de opleiding moet blijven werken aan mogelijkheden om met de praktijk in contact te komen.

De commissie vindt het programma van de masteropleiding Pedagogische Wetenschappen adequaat opgezet. Ze waardeert dat veel aandacht wordt besteed aan de klinische scholing van de studenten. Op die manier voldoet de opleiding niet alleen aan de eisen van de registratie als Basis-Orthopedagoog (NVO), maar ook aan de 'Basisaantekening diagnostiek'. Wel vraagt de commissie de opleiding om blijvend te letten op de studiebelasting van het masterjaar. De commissie heeft immers vastgesteld dat de combinatie van de stage, de casuïstiek en de masterscriptie het masterjaar erg zwaar maakt. De commissie vraagt de opleiding erop toe te zien dat de studenten niet meer dan de toegewezen studietijd gebruiken voor de stage.

De masteropleiding Onderwijskunde wordt door de studenten als positief ervaren, maar ze gaven wel aan dat de bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen te weinig onderwijskundige insteek heeft om een gedegen onderwijskundige voorbereiding te hebben. Tijdens het visitatiebezoek constateerde de commissie dat de opleiding hiervan op de hoogte is en in het nieuwe bachelorcurriculum hieraan gedeeltelijk tegemoet is gekomen. De commissie onderschrijft de vaststelling in het zelfevaluatierapport dat er onvoldoende samenhang is tussen de cursussen in de masteropleiding. De commissie dringt erop aan dat er spoedig werk wordt gemaakt van de plannen om dit probleem op te lossen.

De commissie waardeert het dat de masteropleidingen ambiëren om de masterscripties zoveel mogelijk te koppelen aan lopend onderzoek. De commissie vindt dat ook voor combitheses mag worden geopteerd, waarin de masterscriptie aan de stage wordt gekoppeld, maar alleen indien deze voldoende wetenschappelijk worden ondersteund en begeleid door de universiteit.

Het Onderwijsinstituut PWO heeft een aanzet gegeven tot de internationalisering van de opleidingen. De commissie waardeert dat een buitenlandse stage verplicht is voor de studenten van het Honoursprogramma, maar stelt eveneens vast dat de reguliere studenten momenteel nog weinig gebruik maken van de mogelijkheden om naar het buitenland te gaan. In het nieuwe bachelorcurriculum werd daarom in het derde jaar vrije ruimte gecreëerd, zodat studenten naar het buitenland kunnen zonder belangrijke cursussen te missen. De commissie vindt dit een positieve evolutie. Ze raadt de opleiding aan nauwlettend te monitoren of de ruimte in het nieuwe curriculum ook werkelijk leidt tot meer buitenlandervaringen. Ook voor

de masteropleidingen vindt de commissie de internationalisering nog niet helemaal naar behoren uitgewerkt.

Het is de commissie opgevallen dat de studenten zeer tevreden zijn over de toegankelijkheid en de persoonlijke benadering van de docenten en het klimaat dat heerst in de opleiding. De commissie is bovendien van mening dat de onderzoek- en/of werkveldaffiliatie van het merendeel van de docenten ervoor zorgt dat de praktische en academische inslag van het curriculum van de drie opleidingen is verzekerd.

De commissie nam kennis van de instroom- en rendementscijfers en stelde vast dat de opleidingen voldoen aan de afgesproken normen op dit vlak. Wel is de commissie van mening dat de status van de masteropleiding Onderwijskunde nauwlettend moet worden opgevolgd, tegen de achtergrond van de lage instroom en het ontbreken van een bacheloropleiding Onderwijskunde aan de Radboud Universiteit.

De commissie heeft waargenomen dat het Onderwijsinstituut verschillende studiebevorderende initiatieven heeft genomen en waardeert in het bijzonder de oriënterende en selecterende functie van het mentoraat in de bacheloropleiding. Tegelijkertijd vindt de commissie de specifieke invulling van het mentorsysteem niet altijd even adequaat, aangezien de studenten de eerste twee jaar vier verschillende mentoren toegewezen krijgen.

De commissie is van mening dat het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen van de drie opleidingen het de studenten mogelijk maken de eindkwalificaties te realiseren.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De commissie heeft kennis genomen van de conclusies van de toetscommissie en apprecieert dat de opleiding werk heeft gemaakt van een inventarisering van de toetspraktijk en het uitwerken van een toetsbeleid.

Uit de inventarisering bleek dat de betrouwbaarheid van de toetsing bij de meeste cursussen gewaarborgd is door collegiale toetsing en dat collegiaal overleg wordt gehanteerd voor de afsluitende onderdelen van de opleidingen. De commissie waardeert deze werkwijze.

De opleiding heeft zich in de voorbije jaren ook ingespannen om de betrouwbaarheid van de beoordeling te verbeteren voor de meer praktisch gerichte cursussen. Met dit doel voor ogen heeft ze uniforme beoordelingsdocumenten opgesteld, onder andere voor de scripties, de stages en het 'Klinisch Practicum'. De criteria die in deze beoordelingsformulieren worden gehanteerd, vindt de commissie adequaat. Wel heeft ze vastgesteld dat de beoordelingsprocedure niet steeds uniform wordt toegepast en dat de beoordelingsformulieren niet op consistente wijze worden ingevuld. De commissie vindt dat de opleiding werk moet maken van een uniforme toepassing van de beoordelingscriteria. De commissie raadt de examencommissie aan jaarlijks steekproeven van de bachelor- en masterscripties te nemen om de kwaliteit van de evaluatie na te gaan.

Ook op het vlak van validiteit is er nog een verbeteringslag te maken. Zo is het niet steeds duidelijk op welke manier de toetsen afgestemd zijn op de leerdoelen. De commissie raadt de opleiding aan snel werk te maken van het plan om voor alle cursussen toetsmatrices op te stellen.

De commissie mist, zeker in de bacheloropleiding, variëteit in de toetsvormen. De opleiding maakt naar mening van de commissie te veel gebruik van meerkeuzevragen en de commissie raadt de opleiding aan meer variëteit te voorzien in de wijze van schriftelijke examinering.

De commissie heeft vijftien bachelortheses en twintig masterthesen beoordeeld en vond dat het niveau in het algemeen aan de verwachtingen voldoet.

De commissie beoordeelt de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen:

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	goed
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

Masteropleiding Pedagogische Wetenschappen:

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	goed
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

Masteropleiding Onderwijskunde:

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

De voorzitter en de secretaris van de commissie verklaren hierbij dat alle leden van de commissie kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 18 oktober 2012

Prof. dr. W. Hellinckx

Dr. J. de Groof

Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting:

De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau en oriëntatie (bachelor of master; hbo of wo) binnen het Nederlandse kwalificatieraamwerk. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

Bevindingen

De 'bevindingen' met betrekking tot standaard 1 zijn ontleend aan het zelfevaluatie-rapport dat het Onderwijsinstituut Pedagogische Wetenschappen en Onderwijskunde (PWO) opstelde, tenzij anders vermeld. Eerst gaat de commissie in op het 'scientist-practitioner-model'. Vervolgens worden de doelstellingen en eindtermen van de verschillende opleidingen besproken.

Het 'scientist-practitioner' model

Het Onderwijsinstituut PWO wil studenten opleiden tot 'scientist-practitioners'. Studenten doen hierbij geavanceerde pedagogisch-wetenschappelijke en onderwijskundige kennis op, kennen de onderzoeksresultaten van beide disciplines en worden geschoold in de relevante methoden en technieken. De ontwikkeling van een academische houding en kritisch denkvermogen zorgt ervoor dat studenten de opvoedingswerkelijkheid voortdurend in vraag stellen. Uiteindelijk is het de bedoeling dat studenten wetenschappelijke kennis en theorieën kunnen vertalen, toepassen en integreren ten behoeve van de reguliere en klinische praktijk, en dat omgekeerd de klinische praktijk het wetenschappelijk onderzoek en de theorie voedt.

Bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen

Het doel van de bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen is om de studenten op te leiden tot beginnend academicus en tot professional met pedagogische en onderwijskundige kennis en vaardigheden. De studenten ontwikkelen de kennis, vaardigheden en attitudes die nodig zijn om in te stromen in de masteropleidingen Pedagogische Wetenschappen en Onderwijskunde, of in masteropleidingen van aanverwante disciplines. De opleiding geeft aan dat er vooralsnog geen duidelijk beroepsperspectief is voor afgestudeerde bachelors Pedagogische Wetenschappen, maar dat ze het belangrijk vindt blijvend na te denken over mogelijke beroepsprofielen voor bachelorgediplomeerden.

Het Onderwijsinstituut PWO heeft de doelstellingen van de opleiding verder geoperationaliseerd in eindtermen, enerzijds specifiek voor het propedeusejaar, anderzijds voor de volledige bacheloropleiding. De geformuleerde eindtermen zijn grotendeels gelijklopend voor alle bachelorstudenten. In het propedeusejaar krijgen de studenten al een duidelijk beeld van de wetenschappelijke werkwijzen die gelden in de klinische variant (meer bepaald de disciplines 'orthopedagogiek: gezin en gedrag' en 'orthopedagogiek: leren en ontwikkeling', die in de masteropleiding twee afstudeerrichtingen vormen) en de niet-klinische variant van de opleiding (meer bepaald de discipline van de onderwijskunde, die ook een aparte masteropleiding is). Voor de vaardigheden wordt in de eindtermen van de bacheloropleiding wel gedeeltelijk een onderscheid gemaakt tussen de klinische en de niet-klinische variant.

Een volledig overzicht van de eindtermen werd opgenomen in Bijlage 3. Samenvattend beoogt men met de opleiding de volgende eindtermen te bereiken:

1. Kennis van en inzicht in: de pedagogische en onderwijskundige theorievorming en haar grondslagen; de gangbare methoden en technieken van pedagogisch en onderwijskundig onderzoek en het feitelijk verloop van onderzoek; de werkterreinen van orthopedagogen en onderwijskundigen.
2. Vaardigheden met betrekking tot de beroepspraktijk in het algemeen (professionele vaardigheden) en de onderzoekspraktijk in het bijzonder (het hanteren van het wetenschappelijk onderzoeksinstrumentarium). Hiertoe behoren intellectuele, communicatieve en sociale vaardigheden. Naarmate het curriculum vordert, verwerven de studenten van de niet-klinische variant vaardigheden die van belang zijn voor de werk- en onderzoekssituatie van de onderwijskundige; studenten van de klinische variant ontwikkelen vaardigheden die zijn afgeleid uit de werk- en onderzoekssituatie van de orthopedagoog.
3. Qua attitudes wordt naast wetenschappelijke integriteit een open en kritische houding en bereidheid tot discussie benadrukt.

Het Onderwijsinstituut PWO heeft voor het opstellen van deze eindtermen rekening gehouden met het domeinspecifieke referentiekader (zie Bijlage 2) van de Landelijke Kamer Pedagogiek en Onderwijskunde. In het zelfevaluatie-rapport worden de eindtermen aan de hand van de Dublindescriptoren bovendien getoetst aan de internationale maatstaven. Ook voor de eindtermen van de masteropleidingen Pedagogische Wetenschappen en Onderwijskunde is dit het geval.

Uit een nationale vergelijking van de eindtermen blijkt dat de bacheloropleiding aan de Radboud Universiteit Nijmegen relatief veel aandacht heeft voor het klinische aspect van de opleiding.

Masteropleiding Pedagogische Wetenschappen

Het doel van de masteropleiding Pedagogische Wetenschappen is enerzijds om de student op te leiden tot een zelfstandig denkend en handelend academicus, wat een vervolgopleiding tot wetenschappelijk onderzoek mogelijk maakt. Anderzijds worden de studenten geschoold tot basisorthopedagoog, een kwalificatie die wordt afgegeven door het klinisch registratiesysteem van de Nederlandse Vereniging voor Pedagogen en Onderwijskundigen (NVO). In dit kader moeten de studenten na de opleiding in staat zijn een vervolgstudie te volgen met een grotendeels autonoom karakter.

In de masteropleiding moeten de studenten kiezen tussen twee varianten ('Orthopedagogiek: Gezin en Gedrag' en 'Orthopedagogiek: Leren en Ontwikkeling'), die een aantal gemeenschappelijke, maar ook een aantal uiteenlopende eindtermen hebben. De volledige set van eindtermen werd opgenomen in Bijlage 3. Samenvattend beoogt men met de opleiding de volgende eindtermen te bereiken:

1. Kennis van en inzicht in: de vigerende orthopedagogische theorieën en modellen betreffende het ontstaan en de behandeling van gezins-, opvoedings- en gedragsproblemen respectievelijk leer- en ontwikkelingsproblemen; de specifieke psychodiagnostische theorie en praktijk van deze problemen en de gangbare preventie- en interventiemethodieken; de onderzoeksmethodologie om opvattingen die voortvloeien uit deze theorie, te toetsen.
2. Vaardigheden met betrekking tot de beheersing van de klinische cyclus in het toepassingsgebied van gezins-, opvoedings- en gedragsproblemen of van leer- en

ontwikkelingsproblemen. Daarnaast verwerven de studenten ook onderzoeksvaardigheden die zijn afgestemd op het uitvoeren van zelfstandig wetenschappelijk onderzoek binnen die domeinen; en academische vaardigheden om op gevorderd niveau te kunnen analyseren, redeneren en argumenteren.

3. Het ontwikkelen van een wetenschappelijke beroepsattitude die getuigt van een streven naar objectiviteit en onafhankelijkheid.

Vergelijking van de Nederlandse masteropleidingen wijst uit dat deze vrij gelijklopend zijn, maar dat de Nijmeegse opleiding meer nadruk legt op kennis en vaardigheden betreffende diagnostiek. Dit leidt ertoe dat de studenten aan de Radboud Universiteit, naast de kwalificatie van Basis-orthopedagoog, ook de 'Basisaantekening diagnostiek' van de NVO verwerven.

Masteropleiding Onderwijskunde

De masteropleiding Onderwijskunde beoogt om de student kennis, vaardigheden en attitudes te laten ontwikkelen om problemen in het reguliere onderwijs te onderkennen, te analyseren en bij te dragen tot de oplossing ervan. Studenten ontwikkelen hierbij een eigen visie op het praktijkveld en komen in aanmerking voor een eventuele vervolgopleiding tot wetenschappelijk onderzoeker.

De volledige set van eindtermen werd opgenomen in Bijlage 3. Samenvattend beoogt men met de opleiding volgende eindtermen te bereiken:

1. Kennis van en inzicht in: de vigerende onderwijskundige theorieën en modellen; de werkterreinen van onderwijs; interventies en beleidsontwikkelingen bij onderwijsproblemen; de onderwijskundige onderzoeksmethodologie.
2. Academische vaardigheden om vanuit een wetenschappelijke achtergrond onderwijskundige vraagstukken systematisch te kunnen analyseren en bij te dragen aan de oplossing ervan. Onderzoeksvaardigheden om zelfstandig onderzoek te kunnen uitvoeren in de discipline en hierover te kunnen rapporteren. Beroepsvaardigheden om samen te werken met andere rond onderwijskundige vraagstukken en hierover te rapporteren.
3. Attitudes met betrekking tot de bereidheid om een bijdrage te leveren aan de discipline, een professionele houding en de bereidheid de vigerende gedragscodes te volgen.

Een vergelijking tussen de Nederlandse opleidingen Onderwijskunde wijst erop dat ze allemaal sterk interdisciplinair zijn. Specifiek voor de Nijmeegse opleiding is dat ze zich in het bijzonder richt op het microniveau van de onderwijskunde, namelijk op de lerende en het verbeteren en optimaliseren van het leerproces in de klas. Tijdens de gesprekken gaf de opleiding aan dat dit een gevolg is van het feit dat de sterktepunten van het onderzoek van de docenten zich ook eerder op het microniveau situeren.

Overwegingen

Bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen

De commissie is van mening dat de beoogde eindkwalificaties van de bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen, zoals omschreven in Bijlage 3, passend zijn voor een universitaire bacheloropleiding. Ze weerspiegelen de Dublindescriptoren en beantwoorden, voor zover een vergelijking mogelijk is, aan de internationale eisen.

De commissie waardeert de brede opzet van de eindkwalificaties en apprecieert dat de klinische facetten van de opleiding in de eindtermen grondig worden uitgewerkt. De commissie ervaart het bovendien als positief dat de opleiding blijft nadenken over de finaliteit van de bacheloropleiding en dat ze de mogelijkheden op de arbeidsmarkt voor afgestudeerden blijft exploreren.

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding in de eindtermen gedeeltelijk een onderscheid maakt tussen de ‘klinische’ en de ‘niet-klinische’ variant van de bacheloropleiding. Hoewel ze deze oriëntatiemogelijkheid waardeert, is de commissie van mening dat het gebruikte onderscheid tussen ‘klinisch’ en ‘niet-klinisch’ verwarrend is, aangezien de ‘niet-klinische’ variant eigenlijk oriënteert op de masteropleiding Onderwijskunde. Tegen die achtergrond vraagt de commissie zich af, of het gebruik van de terminologie ‘klinische’ versus ‘onderwijskundige’ variant niet te verkiezen is, te meer omdat op die manier de negatieve connotatie van de term ‘niet-klinische’ wordt vermeden.

Masteropleiding Pedagogische Wetenschappen

De commissie is van mening dat de twee varianten van de masteropleiding Pedagogische Wetenschappen (‘Orthopedagogiek: Gezin en Gedrag’ en ‘Orthopedagogiek: Leren en Ontwikkeling’) een duidelijk profiel hebben. De eindkwalificaties weerspiegelen de Dublindescriptor en zijn afgestemd op het niveau van beginnend beroepsbeoefenaar. De masteropleiding Pedagogische Wetenschappen heeft een solide wetenschappelijk karakter, een degelijke klinische oriëntatie en kan de vergelijking met andere masteropleidingen zeer goed doorstaan.

De commissie betreurt dat de masteropleiding Pedagogische wetenschappen in Nederland in tegenstelling tot andere Europese landen nog steeds beperkt is tot een jaar. Dit geldt ook voor de masteropleiding Onderwijskunde.

Masteropleiding Onderwijskunde

De commissie kon vaststellen dat de eindkwalificaties de Dublindescriptor weerspiegelen en afgestemd zijn op het niveau van beginnend beroepsbeoefenaar. De commissie heeft geconstateerd dat de opleiding zich richt op het microniveau van de onderwijskunde en hiermee over een duidelijk profiel beschikt. De commissie is van mening dat het profiel van de masteropleiding Onderwijskunde erg smal is, wat tijdens de gesprekken ook door verschillende studenten en alumni werd bevestigd. De commissie ondersteunt tegen die achtergrond het voornemen van de opleiding om de eindkwalificaties van de opleiding, en daaruit volgend ook de samenhang en de inhoud van het programma, opnieuw te bekijken.

Conclusie

Bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen: de commissie beoordeelt Standaard 1 als goed.

Masteropleiding Pedagogische Wetenschappen: de commissie beoordeelt Standaard 1 als goed.

Masteropleiding Onderwijskunde: de commissie beoordeelt Standaard 1 als voldoende.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting:

De inhoud en vormgeving van het programma stelt de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Bevindingen

De ‘bevindingen’ met betrekking tot standaard 2 zijn ontleend aan het zelfevaluatie-rapport dat het Onderwijsinstituut PWO opstelde, tenzij anders vermeld. Eerst gaat de commissie in op het didactische concept dat het Onderwijsinstituut PWO hanteert. Vervolgens worden de curricula van de verschillende opleidingen besproken. Tenslotte komen nog enkele aspecten aan bod, die voor de drie opleidingen gemeenschappelijk zijn.

Didactisch concept

Het Onderwijsinstituut PWO geeft aan dat het didactische concept de vormgeving van de bachelor- en masteropleiding Pedagogische Wetenschappen en de masteropleiding Onderwijskunde grotendeels bepaalt. Tijdens de gesprekken meldde het opleidingsmanagement dat het didactische concept weliswaar op een uitgesproken visie is gestoeld, maar niet expliciet is neergeschreven. Het uitgangspunt is dat studenten de theoretische leerstof via hoorcolleges verwerven en deze zelfstandig verwerken. Om de beoogde vaardigheden te ontwikkelen, krijgen ze begeleiding volgens het meester-gezelprincipe. Er wordt gestreefd naar het inzetten van zoveel mogelijk activerende werkvormen. Intensiveringmiddelen werden benut om meer kleinschalig onderwijs te voorzien. Dit is, gezien de grote studentengroepen, vooral van belang voor de bachelor- en masteropleiding Pedagogische Wetenschappen.

Concreet zet het Onderwijsinstituut PWO vier onderwijsvormen in: hoorcolleges, werkgroepen, practica en zelfstudie. Hoorcolleges worden vooral gebruikt voor onderwijs aan grote studentengroepen. De docenten proberen de hoorcolleges zo activerend mogelijk in te vullen door multimedia te gebruiken, vragen te stellen, samen met andere docenten college te geven en tussentijdse toetsen af te nemen. De werkcolleges, die worden gegeven aan groepen van 15 tot maximum 50 studenten, zijn aanvullend aan hoorcolleges of staan op zichzelf. In werkcolleges krijgen studenten de kans om de leerstof opnieuw uitgelegd te krijgen en om met de leerstof te oefenen. In de practica oefenen studenten in kleine groepen (1 tot 10 studenten) onder intensieve begeleiding hun vaardigheden. Via zelfstudie lezen de studenten de verplichte literatuur, maken ze oefeningen en werken ze aan opdrachten, die vaak tijdens de hoorcolleges, werkcolleges of practica plenair worden besproken.

Programma bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen

Het bachelorprogramma wordt ingevuld en vormgegeven door de drie leerlijnen theoretische kennis, onderzoeksvaardigheden en klinische scholing/praktijkoriëntatie die ook de hoekstenen van het ‘scientist-practitioner’ model vormen. De theoretische leerlijn verschaft studenten kennis over en inzicht in de huidige stand van zaken op het terrein van de pedagogiek en de onderwijskunde en wordt onderwezen in de vorm van hoorcolleges. De onderzoeksleerlijn heeft als bedoeling de studenten te leren wetenschappelijk verantwoord onderzoek te doen en wordt aan de studenten aangeboden in de vorm van werkgroepen, hoorcolleges en (in mindere mate) practica. De klinische leerlijn/praktijkoriëntatieleerlijn is erop gericht studenten te leren met een wetenschappelijke blik naar individuen, gezinnen, klassen, scholen, enz. te kijken, om een accurate analyse te maken en passende interventies op te zetten. Hiervoor worden vooral practica en werkgroepen ingezet.

Sinds het studiejaar 2011-2012 is het Onderwijsinstituut PWO met een nieuw bachelorcurriculum van start is gegaan, dat eerst in het eerste bachelorjaar is uitgerold en gradueel in de andere bachelorjaren zal worden ingevoerd. Klachten van studenten over de grote mate van overlap in het programma enerzijds en de beperkte hoeveelheid aangeboden

kennis over de ‘normale’ ontwikkeling van kinderen en jongeren anderzijds, vormden de aanleiding om tot deze vernieuwing over te gaan.

Een volledig overzicht van het oude en het nieuwe bachelorcurriculum werd opgenomen in Bijlage 4. Er is in het nieuwe curriculum meer aandacht voor de ‘normale’ ontwikkeling van kinderen, enkele theoretische cursussen werden samengevoegd en nieuwe cursussen werden ontwikkeld. In het nieuwe programma is er een lichte reductie van het aandeel diagnostiek en een uitbreiding van het onderwijs in de academische en beroepsvaardigheden. De integratie van theorie en praktijk wordt belangrijker via het onderdeel ‘Kennis in Praktijk’, dat jaarlijks terugkeert. Daarnaast wordt de onderzoeksleerlijn gradueler opgebouwd, omdat studenten vanaf het eerste bachelorjaar jaarlijks empirische leeronderzoeken uitvoeren (in het onderdeel ‘Academische vaardigheden’). Nog een belangrijke wijziging is dat het nieuwe curriculum in het tweede en derde bachelorjaar meer keuzeruimte voorziet (24 EC in plaats van 10 EC) en dat alle statistiekcursussen voorafgaand aan het derde bachelorjaar worden onderwezen. Tenslotte is ook besloten om te werken met onderwijsperiodes van zes in plaats van tien weken. Tijdens de gesprekken vernam de commissie van studenten en alumni dat ze de nieuwe opzet van de propedeuse een duidelijke verbetering vinden.

De oriënterende en selecterende functie van het propedeusejaar wordt in het nieuwe curriculum versterkt. De oriëntatie krijgt in de theoretische leerlijn vorm door zeven theoretische cursussen te voorzien, die de studenten inzicht verschaffen in de inhoud van het vakgebied en haar specialisaties. Ook de cursussen in de leerlijnen rond onderzoeks- en praktijkvaardigheden zijn oriënterend, omdat de student kennismaakt met de academische beroepspraktijk in het algemeen en de beroepspraktijk van orthopedagogen of onderwijskundigen in het bijzonder. De selectiefunctie wordt versterkt door meer theorie in de propedeuse te voorzien, door meer gewicht te geven aan de praktijkleerlijn en door het aantal statistiekcursussen te verhogen.

Een belangrijke schakel in de oriënterende en selecterende functie van het eerste bachelorjaar is het mentoraat. In het eerste bachelorjaar is dit mentoraat verbonden aan de cursussen ‘Academische vaardigheden 1’ (eerste semester) en ‘Beroepsvaardigheden 1’ (tweede semester). Voor deze cursussen komen de studenten wekelijks bijeen in kleine groepen met een vaste docent/mentor. Tijdens deze bijeenkomsten wordt ruimte voorzien om via opdrachten en groepsdiscussie de student te ondersteunen in het ontwikkelen van een studie- en loopbaanperspectief. Op die manier wordt ook sneller duidelijk voor wie de opleiding in cognitief en/of persoonlijk opzicht een probleem vormt. Het mentoraat is gekoppeld aan het voorlopig studieadvies dat de studenten in februari ontvangen.

In het tweede bachelorjaar werd op het moment van het visitatiebezoek nog niet met het nieuwe curriculum gewerkt, omdat dit pas in het studiejaar 2012-2013 van start gaat. In de theoretische leerlijn staat kennis over de ontwikkeling van kinderen en jongeren centraal, wat zowel relevant is voor pedagogen als onderwijskundigen. Daarnaast komen verklaringsmodellen voor verstoorde ontwikkeling aan bod. De klinische leerlijn zorgt ervoor dat de studenten vertrouwd worden gemaakt met de beginselen van het diagnosticeren. Ook worden ze getraind in observeren, interview- en testafname. De onderzoekspijler wordt in het tweede bachelorjaar ingevuld door cursussen rond wetenschapsfilosofie, toetsende statistiek en psychometrie.

Het derde bachelorjaar is ook opgebouwd rond de drie pijlers theorie, onderzoek en praktijk. Studenten die zich wensen te oriënteren op de masteropleiding Onderwijskunde leggen eigen accenten. Voor de theoretische scholing kunnen studenten in het derde bachelorjaar 10 EC volledig vrij besteden. Naast het volgen van twee verplichte theoretische cursussen, moeten

ze een keuze maken tussen de cursussen 'Jeugd-, Gezins- en Onderwijsbeleid' en 'Gehandicaptenzorg'.

Voor de klinische/praktijkpijler is een apart traject voorzien, enerzijds voor de studenten die zich wensen te oriënteren op de masteropleiding Pedagogische Wetenschappen, anderzijds voor de studenten die zich op de masteropleiding Onderwijskunde richten. Voor beide groepen zijn enkele aparte klinische-/praktijkcursussen voorzien. De studenten met een klinische oriëntatie volgen bovendien het 'Klinisch Practicum', terwijl voor de niet-klinische georiënteerde studenten de cursus 'Werkveldoriëntatie' is voorzien.

Voor het 'Klinisch practicum' dienen de studenten een keuze te maken tussen practica die zich richten op 'Orthopedagogiek: Gezin en Gedrag' of op 'Orthopedagogiek: Leren en Ontwikkeling'. Tijdens het visitatiebezoek vernam de commissie dat de studenten die zich oriënteren in de richting van 'Orthopedagogiek: Leren en Ontwikkeling' veel kansen krijgen om, onder andere in het 'Klinisch Practicum', in contact te komen met de praktijk (via het ambulatorium of praktijkopdrachten in reële contexten). Voor studenten 'Orthopedagogiek: Gezin en Gedrag' is dit minder vanzelfsprekend. Zij oefenen daarom hun vaardigheden in groepsverband. De commissie hoorde tijdens de gesprekken dat de opleiding zoekt naar mogelijkheden om hierop in te spelen, bijvoorbeeld door in de lessen video's te tonen en patiënten tijdens het college hun verhaal te laten doen.

In de cursus 'Werkveldoriëntatie' krijgt de praktijkoriëntatie vorm door gastcolleges en praktijkonderzoek. Voor dit laatste analyseren de studenten een probleem. Van de docenten vernam de commissie dat studenten geacht worden om naar scholen te gaan en door middel van gesprekken een probleem te definiëren en uit te werken. Van de studenten hoorde de commissie dat ze dit niet ten volle als een echte praktijkervaring beschouwen.

In de onderzoeksleerlijn nemen de studenten deel aan een 'Onderzoeksseminar' en dienen een keuze te maken tussen 'onderzoeksseminars' specifiek voor 'Orthopedagogiek: Gezin en Gedrag', 'Orthopedagogiek: Leren en Ontwikkeling' en 'Onderwijskunde'. Het 'onderzoeksseminar' mondt uit in een individueel eindwerkstuk als afsluiting van de bacheloropleiding (bachelorscriptie).

In het vernieuwde bachelorcurriculum zal ongeveer de helft van de studiepunten via hoorcollege worden verzorgd. De andere helft van het onderwijs zal kleinschalig zijn. Voor de bacheloropleiding wordt het aantal contacturen opgetrokken tot 15 per week. Tijdens het visitatiebezoek meldden de studenten dat het onderwijs in de bachelorjaren voornamelijk wordt ingevuld door grootschalige colleges en dat het de docenten niet altijd lukt om activerende werkvormen toe te passen.

Programma masteropleiding Pedagogische Wetenschappen

Het masterprogramma Pedagogische Wetenschappen heeft twee afstudeerrichtingen: 'Orthopedagogiek: Gezin en Gedrag' en 'Orthopedagogiek: Leren en Ontwikkeling'. Net als in de bacheloropleiding wordt het curriculum ingevuld via de leerlijnen theoretische kennis, onderzoeksvaardigheden en klinische scholing. De studenten zijn bijna gelijkmatig verdeeld over beide varianten.

In de theoretische leerlijn krijgen de studenten twee inhoudelijke cursussen aangeboden. In de mastervariant 'Orthopedagogiek: Gezin en Gedrag' moeten de studenten kiezen tussen een cluster met cursussen rond ontwikkelingspsychologie ('Ontwikkelingspsychopathologie 2' en 'Professionele Klinische Competenties') en een cluster rond positieve ontwikkeling ('Positieve Ontwikkeling' en 'Veerkracht: Praktijk en Onderzoek'). De cursus 'Veerkracht: Praktijk en

Onderzoek', zo vernam de commissie tijdens het visitatiebezoek, is een practicum rond preventie en kan slechts door maximaal 30 studenten worden gevolgd. De cursus 'Professionele Klinische Competenties' neemt de vorm van een werkgroep aan en de andere cursussen zijn hoorcolleges.

De studenten van de variant 'Orthopedagogiek: Leren en Ontwikkeling' dienen de twee cursussen 'Variatie in taal en communicatie' en 'Variatie in cognitie' verplicht te volgen. Beide cursussen worden gedoceerd in de vorm van hoorcolleges.

De onderzoeksleerlijn wordt in de masteropleiding afgesloten met de masterscriptie, die 20 EC inneemt en vrijwel zonder uitzondering een empirische studie is. Hiervoor wordt zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij lopend onderzoek van de docenten. Het doel is om een masterscriptie te schrijven in de vorm van een publiceerbaar artikel.

De pijler van de klinische scholing neemt met 35 EC in de afstudeervariant 'Orthopedagogiek: Gezin en Gedrag' en 30 EC in de afstudeervariant 'Orthopedagogiek: Leren en Ontwikkeling' het leeuwendeel van de masteropleiding in. De stage vormt hiervan met 20 EC het belangrijkste onderdeel. De stage wordt uitgevoerd in een landelijke, gemeentelijke of regionale instelling op het gebied van de jeugdzorg, de gezondheidszorg of het (speciaal) onderwijs. Studenten van de afstudeervariant 'Orthopedagogiek: Leren en Ontwikkeling' krijgen door de docenten een stageplaats aangeboden; studenten van 'Orthopedagogiek: Gezin en Gedrag' dienen zelf voor een stageplaats te solliciteren. Er wordt in overleg met de stageplaats een stageplan opgesteld, waarin de doelen en de taken van de stage worden geëxpliciteerd. Studenten worden gemiddeld een uur per week begeleid door de begeleider van de stageplaats en evolueren naar een zelfstandige uitoefening van het toegewezen takenpakket. Vanuit de opleiding wordt de begeleiding verzekerd via intervisiebijeenkomsten of thematische bijeenkomsten. Halverwege vindt een tussenevaluatie plaats door de interne en de externe begeleider aan de hand van vaste criteria.

De commissie vernam tijdens het visitatiebezoek dat vooral studenten van de afstudeervariant 'Orthopedagogie: Gezin en Gedrag' soms moeite hebben om een stageplaats te vinden. Bovendien zijn de eisen vanuit de stageplaats voor de duur van de stage soms hoog, wat in sommige gevallen leidt tot het uitstellen van de masterscriptie en dus tot studievertraging.

De tweede belangrijke component van de klinische pijler is het vak 'Casuïstiek', waarin de studenten worden getraind om kennis, die ze in de bacheloropleiding hebben verworven op het vlak van diagnostiek en behandeling, zelfstandig toe te passen. Het model van de diagnostische cyclus volgens NVO-richtlijnen wordt gevolgd en studenten worden hierin begeleid door een gekwalificeerd docent. Het vak 'Casuïstiek' is gekoppeld aan de stage. De begeleiding vindt plaats in werkgroepen van circa tien studenten, hierbij worden ook peerevaluaties ingezet.

In de masteropleiding Pedagogische Wetenschappen worden alleen de theoretische cursussen (10 EC) via hoorcolleges gegeven. De studenten van de masteropleiding Pedagogische Wetenschappen gaven tijdens de gesprekken aan dat de verdeling tussen grootschalig en kleinschalig onderwijs naar hun gevoel in het masterjaar goed in evenwicht is. Het aantal contacturen in de masteropleiding ligt tussen de 4 en de 6 uur. Er zijn weinig contacturen voorzien, omdat de studenten stage lopen tijdens de masteropleiding.

Programma masteropleiding Onderwijskunde

De masteropleiding is gericht op onderwijskundige theorievorming en op onderwijskundig onderzoek. Er worden in het curriculum vier inhoudelijke cursussen, een stage en een scriptie

voorzien. Alle cursusonderdelen worden aangeboden via werkgroepen of practica. De studenten volgen allen hetzelfde programma en de keuzeruimte bevindt zich in het kiezen van het thema voor de masterscriptie en de invulling van de stage.

In de theoretische pijler biedt de opleiding via de cursus 'Leren en Plasticiteit' inzicht in de (meta-)cognitieve vaardigheden van lerenden, waarna aandacht wordt geschonken aan de didactische context met als specifiek aandachtsgebied ICT ('Leren en ICT'). In de cursus 'Professioneel Leren' vestigt de opleiding de aandacht op hoe de bestaande onderwijspraktijk kan worden aangepast om het leren te bevorderen. De cursus 'Leren in contexten' kijkt dan weer naar de context waarin het leren plaatsvindt.

Tijdens de gesprekken vernam de commissie van het opleidingsmanagement dat er vergevorderde plannen zijn voor een nieuw mastercurriculum Onderwijskunde. Op die manier wil de opleiding tegemoet komen aan de opmerking van studenten dat er te weinig samenhang is tussen de cursussen in de theoretische pijler van de opleiding. In het nieuwe curriculum, dat volgend studiejaar van start gaat, zullen opeenvolgend cursussen worden voorzien die focussen op leerprocessen, leraar, leeromgeving en sociale context. Op die manier evolueren studenten van de micro- naar de macrocontext. De opleiding plant om daarnaast een cursus te voorzien, die deze verschillende cursussen integreert en ook de link naar de stage en de masterscriptie legt. Op die manier wil de opleiding de samenhang bevorderen.

De pijler van de onderzoeksvaardigheden wordt in de masteropleiding ingevuld door de masterscriptie, die 20 EC inneemt en vrijwel zonder uitzondering een empirische studie is. Hiervoor wordt zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij lopend onderzoek van de docenten. Studenten kiezen hun thema uit het aanbod van de docenten. Het doel is om een masterscriptie te schrijven in de vorm van een publiceerbaar artikel.

De praktijkpijler wordt ingevuld door de stage (20 EC). De student participeert hiervoor in een onderwijskundig project dat betrekking heeft op onderwijsontwikkeling. De student moet hiervoor op concrete locaties betrokken zijn bij onderdelen die te maken hebben met de verbetering van het onderwijs.

De studenten van de masteropleiding Onderwijskunde hebben tijdens de gesprekken hun tevredenheid geuit over het gebruik van interactieve colleges als werkvorm. Ook in de masteropleiding Onderwijskunde wordt een beperkt aantal contacturen voorzien (tussen de 4 en de 6).

Link onderwijs-research

De opleiding zorgt ervoor dat vanaf het begin van de bacheloropleiding studenten in contact komen met onderzoek. Dit gebeurt door docenten in te zetten die ook een onderzoeksaanstelling hebben en door ruimte te voorzien voor gastlezingen van onderzoekers. In het nieuwe curriculum moeten de studenten bovendien vanaf het eerste bachelorjaar empirische leeronderzoeken uitvoeren, zodat ze al vroeger in contact komen met onderzoek. Voor de bachelor- en masterscripties, tenslotte, dienen studenten zoveel mogelijk aansluiting te zoeken bij lopend onderzoek van docenten, omdat hierbij een optimale begeleiding kan worden verzekerd.

Beroepsvoorbereiding

De beroepsvoorbereiding van de studenten gebeurt in belangrijke mate via de klinische/praktijkleerlijn. In het nieuwe bachelorprogramma worden studenten via de

cursussen 'Beroepsvaardigheden', 'Academische vaardigheden' en 'Kennis in Praktijk' vanaf het eerste bachelorjaar in contact gebracht met de praktijk. Tijdens de gesprekken vernam de commissie van alumni en studenten dat ze deze verandering een duidelijke verbetering vinden ten aanzien van het oude programma, te meer omdat de oriënterende functie van het propedeusejaar nu meer wordt vormgegeven en studenten in het tweede jaar een meer doordachte keuze kunnen maken om in bepaalde cursussen voor de klinische of de niet-klinische variant te kiezen.

Daarnaast worden in de theoretische vakken gastdocenten uit het werkveld ingezet en worden de klinische practica gegeven door mensen met een klinische registratie, die zelf vaak actief zijn in het werkveld. Het Onderwijsinstituut PWO geeft aan dat zij in de colleges gebruik kunnen maken van hun eigen casussen, wat een meerwaarde is voor de opleiding. De klinische poot is sterker vertegenwoordigd dan bij andere universiteiten. Hierdoor voldoen de geslaagde masterstudenten niet alleen aan de vereisten voor registratie als NVO-Basisorthopedagoog, maar verwerven ze ook de 'Basisaantekening diagnostiek' van de NVO.

Het Onderwijsinstituut PWO geeft aan dat het de voorbije tijd geprobeerd heeft om een werkveldcommissie tot stand te brengen, maar dat dit tot dusver weinig heeft opgeleverd.

Excellentiebeleid

De Radboud Universiteit Nijmegen geeft via de Radboud Honours Academy de meest getalenteerde en ambitieuze studenten de kans om een extra en uitdagend programma te volgen. De beste studenten uit het propedeusejaar krijgen de mogelijkheid om aan het Honoursprogramma van de bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen deel te nemen. Naast de reguliere 180 EC worden ze verwacht aanvullend 30 EC te behalen, die ze in het tweede bachelorjaar enerzijds invullen met een stage en reflectie op de stage-ervaring en anderzijds de keuze tussen één van de twee inhoudelijke cursussen. Honoursstudenten doen in het derde bachelorjaarjaar in het kader van hun bachelorscriptie onderzoek in het buitenland en krijgen doorheen het hele proces intensieve coaching en persoonlijke begeleiding. Als ze het programma met succes afronden, krijgen ze een certificaat.

Na de bacheloropleiding bestaat de mogelijkheid voor excellente studenten met belangstelling voor wetenschappelijk onderzoek om de tweejarige Research Master 'Behavioural Science' van de Faculteit Sociale Wetenschappen te volgen. Hier gaat een selectie aan vooraf. De student wordt in deze research master opgeleid tot wetenschappelijk onderzoeker in het veld van de pedagogiek en/of psychologie.

Internationalisering

Tijdens de gesprekken vernam de commissie van het opleidingsmanagement dat momenteel jaarlijks 5 à 6 bachelorstudenten in het kader van een uitwisseling naar het buitenland vertrekken. Wel doen alle studenten die het honoursprogramma volgen (20 à 30), een verplichte onderzoeksstage in het buitenland.

De opleiding hoopt dat het nieuwe bachelorcurriculum zal leiden tot meer uitgaande studenten. Door meer keuzeruimte te voorzien in het programma, kunnen studenten immers in het derde bachelorjaar een semester vrijmaken, zonder hiervoor cruciale cursussen te moeten missen. De opleiding gaf tijdens de gesprekken aan dat in het buitenland weinig programma's bestaan, die vergelijkbaar zijn met de Nederlandse opleidingen Pedagogische Wetenschappen. Dit maakt het soms moeilijk om uitwisselingen op te zetten.

Er zijn plannen om de theoretische en onderzoeksonderdelen van beide masteropleidingen Engelstalig te maken. Hierdoor zal het mogelijk zijn om meer buitenlandse studenten aan te

trekken. Ook is het de bedoeling studenten op masterniveau meer aan te zetten om naar het buitenland te gaan.

Instroom en rendement

Zoals omschreven in de Onderwijs- en Examenregeling van de bacheloropleiding worden studenten met een vwo-diploma (met wiskunde-A1, -A2 of B1), studenten met een getuigschrift van een hbo-opleiding en studenten die in het bezit zijn van het colloquium doctum, toegelaten tot de bacheloropleiding. Bezitters van een propedeutisch getuigschrift van een hbo-opleiding zonder vwo-diploma worden enkel toegelaten indien ze slagen voor de 'Voortoets wiskunde en statistiek' of een vergelijkbare toets. Wie in het bezit is van een diploma van een verwante hbo-opleiding of post-hbo-opleiding, komt in aanmerking voor toelating tot de premaster. Bezitters van een propedeutisch getuigschrift van andere sociale wetenschappen krijgen een gedeeltelijke vrijstelling van de propedeuse van 40 EC. In Bijlage 5 zijn de instroomgegevens opgenomen, evenals de doorstroom en rendementen van de opleidingen.

De opleiding beschikt over een premasterprogramma voor studenten die elders al hoger onderwijs hebben gevolgd. De grootste groep studenten betreft mensen die al een hbo-vooropleiding hebben genoten in een aanverwante discipline. Zij dienen een tweejarig programma te volgen van 47 EC in het eerste en 60 EC in het tweede jaar. Een kleinere groep studenten die instromen in dit programma betreft studenten die al over een universitair bachelor- of masterdiploma beschikken. Voor hen wordt op individuele basis een programma samengesteld.

Studenten die beschikken over de klinische variant van het bachelordiploma Pedagogische Wetenschappen van de instelling hebben rechtstreeks toegang tot de masteropleiding Pedagogische Wetenschappen. Wie de niet-klinische variant van de bacheloropleiding heeft gevolgd, kan instromen in de masteropleiding Onderwijskunde. Vanaf het studiejaar 2012-2013 mogen studenten pas met hun masteropleiding beginnen als ze het volledige programma hebben afgerond. Tijdens de gesprekken vernam de commissie desgevraagd van het opleidingsmanagement dat studenten die de niet-klinische variant hebben gevolgd, toch nog kunnen deelnemen aan de masteropleiding Pedagogische Wetenschappen, waarbij wel grondig dient te worden nagegaan of voldoende cursussen werden gevolgd, om de NVO-registratie als Basisorthopedagoog te kunnen bekomen.

De tien voorbije studie jaren bedroeg de gemiddelde instroom in de bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen 365 studenten. In recente jaren laat zich een daling optekenen van het aandeel hbo-studenten. In 2009 werd een toelatingstoets wiskunde, Nederlands en Engels ingevoerd vanwege de slechte rendementen van deze groep, zodat het aandeel studenten met een hbo-vooropleiding terugviel tot 20% in 2009-2010 en 16% in 2010-2011. Het gemiddelde aantal studenten van de bachelor- en masteropleidingen samen bedraagt 1339, een aantal dat relatief constant blijft. In het studiejaar 2011-2012 waren er 1352 studenten ingeschreven in de bachelor- en masteropleidingen van het Onderwijsinstituut PWO. Het aandeel vrouwen is zowel bij de Pedagogische Wetenschappen als bij de Onderwijskunde erg hoog.

De instroom in de masteropleiding Onderwijskunde schommelt sterk in de afgelopen jaren, met een instroom van 31, 10 en 24 studenten in respectievelijk de studie jaren 2007-2008, 2008-2009 en 2009-2010. Tijdens de gesprekken vernam de commissie van de masterstudenten Onderwijskunde dat ze enerzijds, achteraf bekeken, beter meteen bij aanvang van de studie hadden gopteerd voor een bacheloropleiding Onderwijskunde.

Anderzijds wezen de studenten er ook op dat het pas in de bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen aan de Radboud Universiteit was dat ze zich bewust werden van hun interesse in onderwijskunde.

Het bachelorrendement wordt gedefinieerd als het percentage studenten, toegelaten tot het tweede studiejaar, dat de bacheloropleiding binnen vier jaar afrondt. Uit de cijfers aangeleverd door het OnderwijsServicePunt (OSP) van de Faculteit Sociale Wetenschappen blijkt dat gemiddeld 74% de bacheloropleiding binnen de 4 jaar afrondt. Hiermee doet de opleiding het beter dan het afgesproken streefcijfer van 70%. Indien de rendementen van de bachelor- en de masteropleiding samen worden bekeken, blijkt dat 75% van de studenten met een vwo-vooropleiding binnen de vijf jaar het masterdiploma behaalt. De rendementen van de studenten die het premastertraject volgen, zijn vergelijkbaar.

De opleiding heeft verschillende verklaringen voor de hoge rendementscijfers. Enerzijds is er een groot aandeel vrouwen in de opleiding, die gemiddeld een snellere studievoortgang boeken dan mannen. Anderzijds zijn de rendementscijfers volgens de opleiding ook een indicatie dat de oriënterende en selecterende functie van de propedeuse haar werk doet. Sinds de invoering van het mentoraat in het eerste jaar van de bacheloropleiding blijkt dat ongeveer 15% van de studenten het eerste jaar besluit om te stoppen, en dat de uitval nadien bijna nihil is.

Studeerbaarheid

Met de invoering van het nieuwe bachelorcurriculum werd het eerste bachelorjaar zwaarder gemaakt om de selectiefunctie van de propedeuse te optimaliseren. De opleiding wil hiermee tegemoet komen aan de opmerking van de vorige visitatiecommissie, dat de studielast ongelijkmatig gespreid was over het eerste en het tweede bachelorjaar en dat het eerste bachelorjaar bovendien te licht was.

De studenten van de masteropleiding Pedagogische Wetenschappen gaven tijdens de gesprekken aan dat de studielast door de combinatie van de vakken, de stages en de casuïstiek zwaar is. Heel wat studenten stellen hun masterscriptie uit door de tijdsdruk van de stage en casuïstiek.

Het Onderwijsinstituut PWO heeft in het verleden enkele initiatieven genomen met het oog op het optimaliseren van de studierendementen. In het studiejaar 2011-2012 werd het Bindend Studieadvies (BSA) ingevoerd. Een student dient aan het einde van het eerste jaar 40 EC te hebben behaald voor een positief advies. Het mentoraat, dat hierboven werd besproken, werd in het studiejaar 2007-2008 ingevoerd en het intensiveren van de studievoortgangsgesprekken past binnen dit mentoraat. Sinds de invoering van het BSA zijn de studenten verplicht om drie maal in het eerste jaar een studievoortgangsgesprek te voeren met hun mentor. In geval van persoonlijke problematiek, wordt er naar de studieadviseur doorverwezen. Ook werden voorwaardelijke tentamenkansen ingevoerd: wie minder dan een 3 haalt, mag niet meedoen aan de herkansingen van een vak. Verder kunnen nog de oriënterende tussentijdse toetsen, de invoering van kleinschalig onderwijs en het verhogen van het aantal contacturen worden vernoemd als studiebevorderende elementen.

Inzet personeel

De opleiding beoogt de inzet van docenten met gedegen kennis van het vakgebied en adequate didactische vaardigheden en houdt met beide factoren rekening bij de aanstelling van Hoogleraren, Universitaire Hoofddocenten (UHD) en Universitair Docenten (UD). Deze drie groepen krijgen meestal een aanstelling van 50% onderzoek en 50% onderwijs. De meerderheid van het vaste docentenkorps (73%) en een minderheid van de tijdelijke docenten

(34%) zijn gepromoveerd. De meeste hoogleraren, UHD-en en UD-en hebben een aanstelling aan het Behavioral Science Institute (BSI).

De kwaliteit van de klinische cursussen wordt gegarandeerd door het inzetten van erkende specialisten op het gebied van diagnostiek en behandeling. 29% van het vaste personeel is GZ-psycholoog of Orthopedagoog generalist, voor het tijdelijke personeel is dit 16%. Vele leden van het docententeam hebben bovendien een relatie met externe organisaties.

Van het vaste personeel met een aanstelling van ten minste 0,3 fte of van het tijdelijke personeel dat al langer dan drie jaar in dienst is, wordt verwacht dat ze in het bezit zijn van de Basiskwalificatie Onderwijs (BKO), wat voor bijna iedereen het geval is. Hiermee komt de opleiding tegemoet aan een aanbeveling van de vorige visitatiecommissie. Hoogleraren en Universitaire Hoofddocenten worden bovendien aangezet om een Uitgebreide Kwalificatie (UKO) te halen. Aangezien een belangrijk deel van de cursussen in het Engels wordt gedoceerd, worden waar mogelijk moedertaalsprekers ingezet voor deze cursussen. Nederlandstalige docenten kunnen zich laten toetsen en indien nodig aanvullende trainingen volgen.

In het studiejaar 2011-2012 worden meer dan veertig promovendi ingezet in het onderwijs, voor een totaal van 4,0 fte. De student-docentratio bedraagt in het studiejaar 2011-2012 37, maar zal in de nabije toekomst dalen aangezien enkele openstaande vacatures nog dienen te worden ingevuld.

Tijdens de gesprekken uitten de studenten van de drie opleidingen hun tevredenheid over de beschikbaarheid van het personeel. De alumni gaven aan het gevoel te hebben dat de docenten er staan als team.

Opleidingsgebonden voorzieningen

Tijdens het bezoek aan de opleidingen in Nijmegen heeft de visitatiecommissie de gelegenheid benut om de testotheek, de orthotheek en het ambulatorium te bezoeken en heeft zij een toelichting gekregen op de organisatie en de activiteiten die daar plaats vinden. De testotheek bevat de meeste Nederlandse tests en de meest gerenommeerde buitenlandse tests. Een uitleenreglement werd opgesteld, dat is afgestemd op de beroeps- en ethische codes van de beroepsvereniging. De testotheek wordt in de bacheloropleiding gebruikt voor de cursussen 'Beroepsvaardigheden' en de cursus 'Klinische vaardigheden' en indien nodig voor de bachelorscriptie. In de masteropleiding Pedagogische Wetenschappen wordt ze gebruikt voor de stages, casuïstiek en indien nodig voor de masterscriptie.

In de orthotheek wordt materiaal verzameld op het gebied van leerproblemen en sociaal-emotionele problemen. Studenten kunnen zich hier oriënteren op het opzetten en uitvoeren van behandelingen, kunnen gerichte, 'evidence-based' behandelmethoden vinden, en behandelmethoden, methodieken en materialen inkijken en uitlenen. Vijf vaste vrijwilligers houden de orthotheek up-to-date en ondersteunen de studenten. Ze hebben bovendien een database opgesteld, die door de studenten raadpleegbaar is.

Het ambulatorium maakt deel uit van het Academisch Centrum Sociale Wetenschappen (ACSW). Het ambulatorium is ingericht met werkkamers die ook als spreekkamers kunnen dienen. Ze zijn voorzien van een 'one-way screen' en apparatuur voor audiovisuele opnamen. De capaciteit van het ambulatorium is beperkt en wordt vooral gebruikt voor de practica rond leren en ontwikkeling van de bacheloropleiding, en voor de practica van de afstudeerrichting 'Orthopedagogiek: Leren en Ontwikkeling' van de masteropleiding Pedagogische Wetenschappen.

In het ACSW is ook het Academic Center for Youth Nijmegen (ACYN) gehuisvest, dat een samenwerkingsverband is tussen jeugdhulpverlenings- en GGZ-instellingen, de Hogeschool Arnhem-Nijmegen, de Radboud Universiteit en de gemeenten en provincies in de regio Nijmegen. Hulpverleners die betrokken zijn in dit centrum, zijn betrokken in het onderwijsprogramma van het onderwijsinstituut PWO. Bachelor- en masterstudenten Pedagogische Wetenschappen kunnen hier terecht voor hun klinisch practicum, klinische stage en scriptie.

Overwegingen

In wat volgt gaat de commissie eerst in op de overwegingen die gemeenschappelijk zijn voor de verschillende opleidingen. Vervolgens worden de overwegingen specifiek voor elk van de drie opleidingen uitgewerkt.

Er ontbreekt een expliciet, duidelijk didactisch concept voor het geheel van de opleidingen. De commissie mist een expliciete visie waaraan het programma en de werkvormen zijn opgehangen en vindt dat het Onderwijsinstituut PWO, gezien de aanwezige deskundigheid, hierin eigenlijk een voortrekkersrol zou moeten spelen. Het ontbreken van die expliciete visie speelt vooral negatief door bij de theorievakken, vanwege de grote studentenaantallen. De commissie raadt de opleiding aan om dringend werk te maken van een expliciet didactisch concept, te meer omdat dit al een aanbeveling van de vorige visitatiecommissie was. Zeker voor de lessen aan grote studentengroepen vindt de commissie het belangrijk dat de opleiding blijvend zoekt naar manieren die effectief zijn in het activeren van de studenten.

Het is de commissie opgevallen dat de studenten zeer tevreden zijn over de toegankelijkheid en de persoonlijke benadering van de docenten en het klimaat dat heerst in de opleidingen. De commissie vindt dit een positieve ontwikkeling en heeft grote waardering voor het enthousiasme en de inzet van de docenten, zeker in tijden van verandering. Ze is bovendien van mening dat de onderzoek- en/of werkveldaffiliatie van het merendeel van de docenten ervoor zorgt dat de praktische en academische inslag van het curriculum van de drie opleidingen is verzekerd.

De commissie stelde vast dat de opleiding moeite heeft om een werkveldcommissie op te richten. De commissie is van mening dat de opleiding de rijkdom waarover ze beschikt op dit vlak, in de vorm van onder andere docenten met werkveldaffiliatie, alumni en stagebegeleiders, dient te gebruiken en moet zoeken naar manieren om op structurele wijze het contact te onderhouden.

De commissie nam kennis van de instroom- en rendementcijfers van de opleidingen en stelde vast dat de opleidingen voldoen aan de afgesproken normen op dit vlak. Ook heeft de commissie vastgesteld dat de opleiding hard heeft gewerkt aan de meeste verbeterpunten die door de vorige visitatiecommissie zijn aangegeven.

Bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen

De commissie is van mening dat de inhoud van het programma gedegen en voldoende is. Alle basisvakken zijn opgenomen in het curriculum en de samenhang van het curriculum wordt bevorderd door het gebruik van leerlijnen. De commissie waardeert de manier waarop het nieuwe curriculum in het eerste bachelorjaar vorm geeft aan de oriëntatie en selectie van de studenten en is tevreden dat het nieuwe programma weldra zal worden geïmplementeerd in de rest van de bacheloropleiding. De commissie vindt dat het nieuwe bachelorprogramma in

zijn geheel evenwichtig is uitgebreid en dat het goede perspectieven biedt voor een daarop aansluitende voortzetting.

De bacheloropleiding heeft naar mening van de commissie een brede en grondige theoretische en wetenschappelijke basis, waarover de studenten tijdens de gesprekken hun tevredenheid uitten. De overlap tussen theoretische cursussen waarover klachten bestonden in het verleden, is in het nieuwe curriculum tot tevredenheid van de studenten weggewerkt. De nieuwe planning van de statistiekcursussen vindt de commissie een verbetering en de commissie waardeert het dat studenten in het nieuwe bachelorcurriculum elk jaar ook de opgedane empirische vaardigheden kunnen inoefenen.

De commissie vindt dat de opleiding de klinische/praktijkgerichte lijn sterk neerzet door al in het eerste bachelorjaar praktijkoriëntatie en vaardigheidstraining op te nemen in het curriculum. Ook de manier waarop de opleiding vanaf het eerste bachelorjaar streeft naar een integratie van theorie en praktijk via de cursussen 'Kennis in Praktijk', vindt de commissie aanbevelenswaardig en wordt door de studenten als positief ervaren.

De commissie is van mening dat de orthotheek, de testotheek en het ambulatorium stevig zijn uitgebreid. Vooral de ondersteunende functie van deze faciliteiten voor het klinisch practicum rond 'Leren en Ontwikkelen' kon de commissie appreciëren. De commissie vindt echter dat het ambulatorium nog meer kan worden ingezet in het kader van het klinisch practicum rond 'Gezin en Gedrag'. Deze studenten van dit practicum kunnen weinig gebruik maken van de mooie faciliteiten van het ambulatorium dat de mogelijkheden voor direct contact met de klinische praktijk voor deze studenten verkleint. De commissie is van mening dat de opleiding hier moet zoeken naar creatieve oplossingen, waarbij de moderne communicatietechnologie kan worden ingezet.

Ook voor de studenten die zich oriënteren op de masteropleiding Onderwijskunde is de commissie van mening dat de opleiding blijvend moet werken aan mogelijkheden om met de praktijk in contact te komen.

De commissie waardeert dat de opleiding in de bacheloropleiding werkt met het mentoraatsysteem. Tegelijkertijd vindt de commissie de invulling van dit systeem niet altijd even adequaat, aangezien de studenten de eerste twee jaar vier verschillende mentoren toegewezen krijgen. Ook de studenten gaven tijdens de gesprekken aan deze werkwijze niet optimaal te vinden.

De ruimte om in de bachelorfase naar het buitenland te gaan is in het nieuwe curriculum gecreëerd in het derde bachelorjaar, wat de commissie een positieve ontwikkeling vindt. De opleiding komt hiermee ook tegemoet aan een opmerking van de vorige visitatiecommissie. De commissie waardeert dat een buitenlandse stage verplicht is voor de studenten van het Honoursprogramma. De commissie stelt echter vast dat de reguliere studenten momenteel nog weinig gebruik van de mogelijkheden om naar het buitenland te gaan en raadt de opleiding aan nauwlettend te monitoren of de ruimte in het nieuwe curriculum ook werkelijk leidt tot meer studenten die naar het buitenland gaan.

De commissie ondersteunt de initiatieven die de opleiding neemt om contacten te leggen met opleidingen in het buitenland, zodat een aanbod gecreëerd kan worden voor reguliere studenten om een deel van het programma in het buitenland te volgen. De commissie merkt hierbij op dat, zelfs al zijn er geen compleet equivalente opleidingen in het buitenland, er vaak wel clusters van cursussen zijn die de studenten kunnen volgen.

De commissie stelt op basis van inhoud en vormgeving vast dat het programma bijdraagt aan de realisatie van de vereiste eindkwalificaties.

Masteropleiding Pedagogische Wetenschappen

De commissie heeft geconstateerd dat de studenten de masteropleiding als positief, voldoende uitdagend, maar tevens zwaar ervaren. Eén van de elementen die aan de basis hiervan ligt, is de organisatie en duur van de stage. Vooral voor de studenten van de afstudeervariant ‘Orthopedagogiek: Gezin en Gedrag’, die zelf een stageplaats moeten zoeken en waarvoor bovendien minder plaatsen beschikbaar zijn, is dit een probleem. De commissie heeft vastgesteld dat de tijdsdruk die de stage legt op de rest van het programma, kan leiden tot studieduurverlenging. De commissie stelde vast dat hoewel de opleiding bepaalde richtlijnen hanteert op dit vlak, deze in de praktijk niet steeds tot de gewenste resultaten lijken te leiden. Tegen die achtergrond vraagt de commissie aan de opleiding om de nodige maatregelen te nemen.

De commissie constateerde dat de studenten van de afstudeervariant ‘Orthopedagogiek: Gezin en Gedrag’ moeten kiezen tussen cursussen die ingaan op ontwikkelingspsychopathologie of op positieve ontwikkeling. De commissie snapt dat binnen het beperkte curriculum keuzes moeten worden gemaakt, maar vindt het aangewezen dat studenten kennis verwerven over zowel ontwikkelingspsychopathologie als positieve ontwikkeling. Tegen die achtergrond betreurt de commissie dat het in Nederland niet mogelijk is om een tweejarige master aan te bieden. De commissie stelde bovendien vast dat in het practicum ‘Veerkracht: Praktijk en Onderzoek’ gewerkt wordt met één behandelingsprogramma en is van mening dat een aanpak, waarbij een kritische evaluatie wordt aangeboden van verschillende ‘evidence-based’ behandelingsprogramma’s, te verkiezen is.

De commissie waardeert dat de opleiding ambieert om de masterscripties zoveel mogelijk te koppelen aan lopend onderzoek. De commissie vindt dat ook voor combitheses mag worden geopteerd, waarin de masterscriptie aan de stage wordt gekoppeld, maar alleen indien deze voldoende wetenschappelijk worden ondersteund en begeleid door de universiteit.

De commissie apprecieert dat de opleiding Pedagogische wetenschappen, door grote nadruk te leggen op de klinische pijler van het onderwijs, voldoet aan de eisen van de registratie als Basisorthopedagoog (NVO) en bovendien aan de ‘Basisaantekening diagnostiek’. Dit te bereiken binnen de reguliere opleiding acht de commissie een hele prestatie.

De internationalisering is ook voor de masteropleiding nog niet volledig naar behoren uitgewerkt. De commissie raadt aan deze te laten groeien vanuit de contacten die de docenten via hun onderzoeksnetwerk hebben en te zoeken naar opleidingen die gelijkwaardige cursussen aanbieden, zonder als opleiding in hun geheel volledig equivalent te zijn. Deze vaststelling geldt ook voor de masteropleiding Onderwijskunde.

De commissie is ervan overtuigd dat het programma van de masteropleiding Pedagogische Wetenschappen bijdraagt aan de realisatie van de eindkwalificaties.

Masteropleiding Onderwijskunde

De masteropleiding Onderwijskunde wordt door de studenten als positief ervaren, maar ze gaven wel aan dat de bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen te weinig onderwijskundige insteek heeft om een gedegen onderwijskundige voorbereiding te hebben.

Tijdens het visitatiebezoek constateerde de commissie dat de opleiding hiervan op de hoogte is en in het nieuwe bachelorcurriculum hieraan gedeeltelijk tegemoet is gekomen. De commissie is van mening dat de status van de masteropleiding Onderwijskunde nauwlettend moet worden opgevolgd, tegen de achtergrond van de lage instroom en het ontbreken van een bacheloropleiding Onderwijskunde aan de Radboud Universiteit.

De commissie onderschrijft de vaststelling in het zelfevaluatie-rapport dat er onvoldoende samenhang is tussen de cursussen van deze masteropleiding. De commissie dringt erop aan dat er spoedig werk wordt gemaakt van de plannen om dit probleem op te lossen.

De commissie is er van overtuigd dat het programma van de masteropleiding bijdraagt aan de realisatie van de eindkwalificaties.

Conclusie

Bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen: de commissie beoordeelt Standaard 2 als voldoende.

Masteropleiding Pedagogische Wetenschappen: de commissie beoordeelt Standaard 2 als voldoende.

Masteropleiding Onderwijskunde: de commissie beoordeelt Standaard 2 als voldoende.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting:

Het gerealiseerde niveau blijkt uit de tussentijdse en afsluitende toetsen, de afstudeerwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren. De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk.

Bevindingen

De 'bevindingen' met betrekking tot standaard 3 zijn ontleend aan het zelfevaluatie-rapport dat het Onderwijsinstituut PWO opstelde, tenzij anders vermeld. Eerst gaat de commissie in op het toetsbeleid van het Onderwijsinstituut PWO en de acties van de toetscommissie. Vervolgens wordt ingegaan op de bijzonderheden van de aparte opleidingen.

De visitatiecommissie heeft de Onderwijs- en examenregelingen van de opleiding, het rapport van de Toetscommissie en de notitie 'Toetsbeleid PWO' gelezen. Ze heeft met leden van de examencommissie gesproken, bachelor- en mastertheses beoordeeld en toetsen die zijn afgenomen in de verschillende curriculumjaren gezien.

Het onderwijsinstituut PWO beschikt over één overkoepelende examencommissie voor de verschillende opleidingen. Ze bestaat uit vijf leden, waaronder ook twee externe leden en waarborgt de kwaliteit van tentamens en examens. In 2008 heeft de examencommissie een toetscommissie in het leven geroepen om de borging van de kwaliteit van de toetsing in het onderwijsinstituut PWO in kaart te brengen.

Uit het onderzoek van deze commissie kwam naar voren dat de betrouwbaarheid van de toetsing bij de meeste cursussen gewaarborgd is door collegiale toetsing, maar dat het collegiaal overleg bij een substantieel aandeel van de cursussen nog onvoldoende integraal is. Wel blijkt dat in de afsluitende onderdelen van de opleiding (bachelor- en masterscriptie en stage) steeds het vierogenprincipe wordt gehanteerd. Op het vlak van validiteit is er nog een slag te maken. Studenten geven weliswaar aan dat ze een goede link zien tussen de cursusdoelen en de toetsing, maar docenten vinden dat deze link nog beter kan worden gelegd. De inzichtelijkheid van de toetsing is gewaarborgd aangezien de studenten aangeven dat de beoordeling navolgbaar is en studenten worden voorbereid op de eigenlijke tentamens via voorbeeld- of oefententamens. Ook voor de uitvoerbaarheid van de toetsen voor de studenten zijn geen problemen vastgesteld, al geven de docenten aan dat ze gezien de grote groepen soms toetsvormen hanteren, zoals meerkeuzevragen, die minder geschikt zijn om bepaalde cursusdoelen te toetsen. Uit het onderzoek bleek bovendien dat de docenten zich bewust zijn van het belang van kwaliteitsborging bij toetsen en beoordelen.

De vaststellingen van de toetscommissie hebben geleid tot het formuleren van een toetsbeleid. Bedoeling is dat in ieder studieonderdeel wordt gewerkt met passende en variabele toetsvormen. Om de validiteit en betrouwbaarheid van de toetsing verder te bevorderen, wil het Onderwijsinstituut PWO het gebruik van toetsmatrices stimuleren en wordt collegiaal overleg verder aangemoedigd, zowel voorafgaand aan de definitieve vaststelling van de toets als bij de beoordeling. Voor ieder studieonderdeel worden cursusdossiers aangelegd, waarin een specifiek onderdeel voor toetsing is voorzien. Waar nodig, zal de deskundigheid van de docenten worden bevorderd. Het instituut wil in de

toekomst werk maken van een richtlijn met handvatten voor alle voorkomende toetsvormen, toetsconstructie, afname, beoordeling en terugkoppeling.

Parallel aan het werk van de toetscommissie, stelden enkele subcommissies uniforme richtlijnen op voor studieonderdelen die plaatsvinden in nauwe samenwerking tussen de studenten en de docent, zoals de bachelorscriptie, de casuïstiek, het klinisch practicum, de masterscriptie en de stage inclusief het stageverslag. Het opstellen van deze beoordelingsformulieren was een aanbeveling van de vorige visitatiecommissie.

Voorts beoogt het Onderwijsinstituut PWO om de toetsmomenten optimaal te spreiden over het studiejaar, waarbij de eerste tentamens korte tijd na afloop van het onderwijs worden gepland. Er worden steeds twee toetskansen geboden en herkansingen worden geconcentreerd gepland. Studenten die op een examen minder dan een 3 halen, krijgen echter geen tweede examenkans. De veronderstelling is dat de student die een 3 of lager haalt onvoldoende inzet heeft getoond.

Bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen

50% van de cursussen in de bacheloropleiding wordt met een schriftelijk examen afgerond. Dit geldt in de eerste plaats voor de theoretische cursussen. 25% wordt afgerond met uitsluitend opdrachten en/of een eindwerkstuk. De resterende 25% kent gecombineerde toetsing van opdrachten en/of eindwerkstuk en/of tentamen en/of procesgerichte evaluatie. Van de schriftelijke examens hanteert 35% uitsluitend meerkeuzevragen.

Een meerderheid van de docenten gebruikt bij meerkeuze-examens een itemanalyse om de kwaliteit van het tentamen te beoordelen. Dit gebeurt vaak in overleg met collega's. De meeste docenten hanteren absolute beoordeling, maar zien hiervan af indien blijkt dat de vragen onduidelijk waren. Meestal past de docent een correctie voor gokken toe. Bij open vragen hanteren de meeste docenten een antwoordmodel, dat meestal in samenspraak met andere docenten ontstaat en ook gebruikt wordt voor de nabespreking van de tentamens. Desgevraagd gaven de studenten tijdens de gesprekken aan dat in sommige studieonderdelen meerkeuzetoetsen worden gebruikt, terwijl ook gewerkt zou kunnen worden met korte open vragen.

In het laatste bachelorjaar vormen het klinisch practicumverslag/het verslag van de werkveldoriëntatie en de bachelorscriptie de afronding van de bacheloropleiding. Via de bachelorscriptie wordt getoetst of de student de nodige onderzoeksvaardigheden heeft verworven om een empirisch onderzoek op te zetten, de adequate statistische analyses hiervan te maken en hierover een verslag kan schrijven. Met het 'Klinisch Practicum' wordt nagegaan of de student zich de beoogde klinische vaardigheden heeft eigen gemaakt, waarbij studenten een diagnostisch onderzoek uitvoeren, de mogelijke oorzaken van het probleem achterhalen en bekijken op welke wijze de cliënt kan worden geholpen. Ook wordt gekeken naar de professionele houding en de persoonlijke ontwikkeling. De verslaggeving gebeurt op basis van de NVO-criteria. Studenten met een oriëntatie op Onderwijskunde maken een verslag van hun werkveldoriëntatie en bewijzen hiermee dat ze kennis hebben gemaakt met het werkveld van de onderwijskundige, dat ze de ingewonnen informatie verantwoord kunnen interpreteren en hierover zorgvuldig kunnen rapporteren.

Voor de beoordeling van de bachelorscriptie, het 'Klinisch Practicum' en de 'Werkveldoriëntatie' bestaan standaardbeoordelingsformulieren. Tijdens de gesprekken gaven de studenten aan dat de richtlijnen voor beoordeling eenduidig zijn, maar dat ze soms door verschillende mentoren en docenten op een andere manier worden toegepast.

Voor de evaluatie van de bachelorscriptie is er steeds een tweede beoordelaar. Indien de twee beoordelaars niet in consensus tot een beoordeling kunnen komen, wordt een derde beoordelaar ingeschakeld. Voor de verslagen van het 'Klinisch Practicum' wordt enkel in het geval van twijfel over een onvoldoende een tweede beoordelaar ingeschakeld, aangezien het organisatorisch niet haalbaar is om dit standaard voor alle verslagen te doen.

Vrijwel alle afgestudeerde bachelors stromen door naar de masteropleiding Pedagogische Wetenschappen of Onderwijskunde. Het merendeel van de studenten is hierin succesvol en dit is volgens de opleiding een indicatie dat de bachelor Pedagogische Wetenschappen een goede voorbereiding is op deze masteropleidingen.

Masteropleiding Pedagogische Wetenschappen

In de masteropleiding Pedagogische Wetenschappen sluiten de studenten vier van de zes inhoudelijke cursussen af met een schriftelijk examen. Voor de andere twee inhoudelijke cursussen dienen de studenten een eindwerkstuk te maken. Ook de stage, casuïstiek en masterscriptie worden afgesloten met een werkstuk, waarvoor standaard beoordelingsformulieren zijn opgesteld.

Voor de masteropleiding vormen de masterscriptie en de klinische stage, inclusief casuïstiek, de twee essentiële onderdelen, waarin de studenten bewijzen over de kennis, vaardigheden en attitudes beschikken die van een 'scientist-practitioner' worden verwacht. De masterscriptie geeft aan of de studenten met een relatief grote mate van zelfstandigheid empirisch onderzoek kunnen doen binnen het orthopedagogisch werkveld. Met de casuïstiek wordt getoetst of de studenten het formele model kunnen toepassen van de diagnostische cyclus op een diversiteit aan vraagstellingen betreffende een bepaalde casus. Een deel ervan wordt op het stageadres uitgevoerd. Tijdens de stage verwerven de studenten orthopedagogische vaardigheden en voeren ze taken uit met een toenemende zelfstandigheid en verantwoordelijkheid. Uit de studentenevaluaties blijkt dat de studenten tevreden zijn over de stagebegeleiding en vinden dat er voldoende feedback wordt gegeven op opdrachten.

Voor de masterscriptie hanteert de opleiding het vierogenprincipe. Op basis van het uniforme beoordelingsformulier vormen de twee beoordelaars zich onafhankelijk van elkaar een oordeel. De tweede beoordelaar kan hierbij aangeven of hij het eens is met het oordeel van de scriptiebegeleiders. Tijdens de gesprekken werd het de commissie duidelijk dat het cijfer in consensus wordt gegeven. Voor de stagebeoordeling wordt dezelfde systematiek gebruikt. Daar treedt de begeleider van de opleiding in feite op als tweede beoordelaar.

Uit de gegevens blijkt dat een meerderheid van de masterstudenten relatief snel werk vindt, waarvoor de verworven kwalificaties bovendien dienen te worden ingezet. Het merendeel van de afgestudeerden zou opnieuw voor de opleiding kiezen.

Masteropleiding Onderwijskunde

In de masteropleiding Onderwijskunde worden alle inhoudelijke cursussen, de stage en de scriptie beoordeeld op basis van opdrachten of een (eind)werkstuk. Alle cursussen hebben twee docenten, die samen de beoordelingscriteria opstellen en die de werkstukken gezamenlijk beoordelen. Ook voor de beoordeling van de masterscriptie wordt het vierogenprincipe toegepast. De stage wordt beoordeeld door de externe begeleider in samenspraak met de begeleider van de opleiding.

De stage en de masterscriptie vormen de belangrijkste sluitstukken van de opleiding. De stage vindt plaats op een externe locatie en tijdens deze stage participeert de student actief in een

onderwijskundig project. De student voert met een groeiende zelfstandigheid wetenschappelijk verantwoorde probleemanalyses uit in de stageomgeving en levert onderwijskundig verantwoorde producten en diensten ten behoeve van het werkveld. De masterscriptie gaat na of de student op relatief zelfstandige basis een empirisch onderwijskundig onderzoek kan uitvoeren en wordt geschreven onder begeleiding van een docent en sluit aan bij de expertise van deze docent. Uit de studentenbevraging blijkt dat studenten tevreden zijn met de feedback die ze krijgen, dat de tentamens goed aansluiten bij de cursussen en dat de beoordelingscriteria duidelijk zijn.

De werkwijze voor de beoordeling van de masterscriptie en de stage is dezelfde als bij de masteropleiding Pedagogische Wetenschappen.

Een meerderheid van de studenten vindt snel werk. De helft van de afgestudeerden vindt dat hun huidige baan de capaciteiten, die ze tijdens hun opleiding hebben opgebouwd, benut. Een meerderheid beschouwt de opleiding als een basis voor verdere ontwikkeling. 40% van de alumni van de opleiding Onderwijskunde geeft aan dat ze niet noodzakelijk opnieuw voor de opleiding Onderwijskunde aan de Radboud Universiteit zouden kiezen. Tijdens de gesprekken met studenten, alumni en docenten werd het de commissie duidelijk dat dit te maken heeft met de afwezigheid van een bacheloropleiding Onderwijskunde. De aanwezigheid van deze bacheloropleiding aan andere universiteiten impliceert volgens sommige studenten dat ze zich daar meer in de discipline zouden kunnen verdiepen.

Overwegingen

De commissie heeft kennis genomen van de conclusies van de toetscommissie en apprecieert dat de opleiding werk heeft gemaakt van een inventarisering van de toetspraktijk en het uitwerken van een toetsbeleid.

De commissie mist, zeker in de bacheloropleiding, variëteit in de toetsvormen. Samen met de studenten en docenten stelt de commissie vast dat de opleiding veel gebruik maakt van meerkeuzevragen. Hoewel de commissie begrip heeft voor het feit dat de opleiding moet werken met grote studentenaantallen, raadt ze de opleiding aan vaker gebruik te maken van open vragen en meer variëteit te voorzien in de wijze van schriftelijke examinering.

Net als de opleiding zelf heeft de commissie bovendien vastgesteld dat de validiteit van sommige toetsen verbeterd kan worden. Zo is het niet steeds duidelijk op welke manier de toetsen afgestemd zijn op de leerdoelen. De commissie raadt de opleiding aan snel werk te maken van het plan om voor alle cursussen toetsmatrices op te stellen.

De commissie heeft vijftien bachelortheses en twintig masterthesis beoordeeld en vond dat het niveau in het algemeen aan de verwachtingen voldoet. De commissie apprecieert dat de beoordeling van de scripties gebeurt op basis van het vierogenprincipe, maar vindt dat er nog een verbeterslag is te maken door expliciet aan te geven op welke wijze de eindscore tot stand is gekomen.

Bovendien waardeert de commissie de inspanningen van de opleiding om uniforme beoordelingsdocumenten op te stellen onder andere voor de scripties, de stage en het 'Klinisch Practicum'. De criteria van beoordeling vindt de commissie adequaat. Wel heeft ze vastgesteld dat de beoordelingsprocedure niet steeds uniform wordt toegepast en dat de beoordelingsformulieren niet op consistente wijze worden ingevuld. De commissie vindt dat de opleiding werk moet maken van een uniforme toepassing van de beoordelingscriteria. De

commissie raadt de examencommissie aan om jaarlijks steekproeven van de bachelor- en masterscripties te nemen om de kwaliteit van de evaluatie na te gaan.

De commissie stelt vast dat de opleiding op de hoogte is van de meeste van deze overwegingen en al verbetermaatregelen heeft opgenomen in het toetsbeleid. De commissie schaart zich achter de aanbevelingen van de toetscommissie en dringt erop aan dat deze in de nabije toekomst geïmplementeerd worden.

Conclusie

Bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen: de commissie beoordeelt Standaard 3 als voldoende.

Masteropleiding Pedagogische Wetenschappen: de commissie beoordeelt Standaard 3 als voldoende.

Masteropleiding Onderwijskunde: de commissie beoordeelt Standaard 3 als voldoende.

Algemeen eindoordeel

De commissie is van mening dat de Radboud Universiteit Nijmegen een gedegen bachelor- en masteropleiding Pedagogische Wetenschappen en masteropleiding Onderwijskunde aanbiedt. De beoogde eindkwalificaties van de opleidingen zijn passend voor universitaire bachelor- en masteropleidingen. De onderwijsleeromgeving die door de opleidingen geboden wordt stelt de studenten in staat om de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding hard gewerkt heeft aan de verbeterpunten van de vorige visitatie. Zo werd in het studiejaar 2011-2012 met een nieuw bachelorprogramma van start gegaan, waarin tegemoet wordt gekomen aan verschillende aandachtspunten van deze commissie. Wel vindt de commissie dat de opleiding dringend werk moet maken van het expliciteren van het didactisch concept van de opleiding. Het onderwijs in de klinische vaardigheden is naar het oordeel van de commissie zowel in de bachelor- als in de masteropleiding Pedagogische Wetenschappen goed uitgewerkt. De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Conclusie

De commissie beoordeelt de *bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen* als voldoende.

De commissie beoordeelt de *masteropleiding Pedagogische Wetenschappen* als voldoende.

De commissie beoordeelt de *masteropleiding Onderwijskunde* als voldoende.

Bijlagen

Bijlage 1: Curricula Vitae van de leden van de visitatiecommissie

Martine Brunt-van Leeuwen is masterstudent Onderwijswetenschappen aan de Open Universiteit. Zij studeerde analytische en fysische chemie aan de Hogeschool Rotterdam te Delft en behaalde haar diploma in 1994. Zij volgde daarna een tweejarige opleiding aan de PABO tot basisschoollerares en een deeltijdopleiding Speciaal Onderwijs met als afstudeerrichting Intern Begeleider/Remedial Teacher van de Kleuterbouw. Vanaf 1999 heeft zij als groepsleerkracht op basisscholen te Rozenburg gewerkt, vanaf 2004 is zij tevens onderbouwcoördinator en vanaf 2006 intern begeleider. Sinds 2009 werkt zij als intern begeleider in het speciaal onderwijs, cluster 3. Zij is lid van het curatorium, adviesorgaan van Penta College CSG Blaise Pascal sinds 2011.

Erik de Corte is emeritus hoogleraar Instructie Psychologie en Technologie van de K.U. Leuven. Hij verkreeg zijn diploma als basisschooldocent in 1960 en zijn licentiaat in onderwijskunde in 1964 aan de K.U. Leuven. Sinds 1964, met een onderbreking voor militaire dienst, werkt hij aan de afdeling Onderwijswetenschappen van dezelfde universiteit. Hij verkreeg zijn doctoraat onderwijswetenschappen in 1970. Zijn proefschrift betrof een theoretische en empirische studie naar cognitieve leerdoelen en de evaluatie daarvan. In 1971 werd hij benoemd als docent, in 1972 als hoofddocent en in 1976 als hoogleraar onderwijspsychologie aan de Faculteit Psychologie en Onderwijswetenschappen aan de K.U. Leuven. Zijn onderzoeksbelangstelling verschoof naar de studie van cognitieve processen en structuren. Deze interesse leidde in 1980 tot de stichting van het Centrum voor Instructie Psychologie en Technologie. Erik De Corte was de eerste directeur van dit Centrum.

De heer de Corte ontving vele prijzen voor zijn werk, waaronder eredoctoraten aan de Rand Afrikaans University, Johannesburg, South Africa (2000) en de University of the Free State, Bloemfontein, South Africa (2003). Hij maakte deel uit van verschillende visitatie- en beoordelingscommissies, waaronder de externe commissie van het Finse Ministerie voor Onderwijs voor de evaluatie van de Faculteiten Onderwijswetenschappen, Finland (1995). In 1997 was hij lid van de evaluatiecommissie van de opleidingsprogramma's in Recht en Notariaat van de Vlaamse Universiteiten in België. In 2000 was hij voorzitter van de onderzoeksvisitatiecommissie Pedagogiek en Onderwijskunde en in 2005 van de onderwijsvisitatiecommissie Pedagogische Wetenschappen in Nederland.

Walter Hellinckx is emeritus hoogleraar Orthopedagogiek, K.U. Leuven. Hij studeerde pedagogische wetenschappen aan de Katholieke Universiteit te Leuven en promoveerde in 1979 aan deze universiteit met een proefschrift over vroegtijdige hulpverlening aan gezinnen met een kind met Down's syndroom. Na zijn promotie specialiseerde hij zich op het domein van de orthopedagogische hulpverlening aan kinderen en jeugdigen met gedragsproblemen. Hij verrichtte jarenlang onderzoek m.b.t. de kwaliteit van de pedagogische hulpverlening in residentieel verband en is voorzitter van Eusarf (European Association for the Scientific Study of Residential Care, Foster Care and its alternatives). De laatste jaren verlegde het zwaartepunt van zijn onderzoek zich naar gezinspedagogische factoren bij het ontstaan van agressief gedrag en naar pedagogische factoren bij het ontstaan van kindermishandeling. Vanaf 1999 was hij gasthoogleraar aan het Département Sciences de l'Éducation van de Université Paris X Nanterre en lid van de Conseil Scientifique van het Observatoire National de l'Enfance en Danger in Parijs. In 2003 maakte hij deel uit van de visitatiecommissie voor het Graduaat in de Orthopedagogie in Vlaanderen en in 2005 van de onderwijsvisitatiecommissie Pedagogische Wetenschappen in Nederland.

Ernest van Lieshout studeerde psychologie aan de Katholieke Universiteit Nijmegen en behaalde zijn doctoraal (cum laude) in 1973 en zijn doctoraat in de sociale wetenschappen in 1984 aan dezelfde universiteit. Titel van het proefschrift is: ‘Strategietraining voor het oplossen van visuele vergelijkingstaken ter bevordering van aandacht bij moeilijk lerende kinderen: een oogbewegingonderzoek’. In 1973 begon hij als wetenschappelijk medewerker bij de vakgroep Orthopedagogiek van de (toenmalige) Katholieke Universiteit Nijmegen, thans Radboud Universiteit Nijmegen. In 2000 werd hij benoemd tot hoogleraar orthopedagogiek met betrekking tot onderwijsleerproblemen aan de Vrije Universiteit Amsterdam, waar hij in 2010 met emeritaat ging. Zijn specialisme als onderzoeker ligt op het gebied van de verklaring en behandeling van rekenproblemen. Daarbij vormt de theorie van de psychologische informatieverwerking het belangrijkste theoretische kader. De heer van Lieshout is onder meer lid geweest van het Dagelijks Bestuur van de afdeling, van de Examencommissie Pedagogische Wetenschappen en van de universitaire examencommissie Toekenning Onderwijscertificaat (later BKO).

Chris Zaad is opgeleid als orthopedagoog en was van 1972 tot 1990 hoofd gedragswetenschappelijke dienst St. Maartenskliniek te Nijmegen, een gespecialiseerd ziekenhuis voor orthopedie, reumatologie en revalidatie. Van september 1990 tot september 1992 was hij directeur van Martinus van Beek, een kleine woon- en behandelinstelling voor slechthorende en spraaktaal gehandicapte kinderen te Nijmegen. Van 1992-1999 was hij hoofd sector behandeling Zonhove, behandelcentrum voor meervoudig gehandicapte kinderen en jongeren. Van 1999- mei 2008 was hij eindverantwoordelijk behandelaar en voorzitter moreel beraad Zonhove/SWZ.

Momenteel heeft hij een eigen praktijk “Chris Zaad Advies”, als GZ-psycholoog, Orthopedagoog-Generalist.

Bijlage 2: Domeinspecifiek referentiekader

A. Domeinspecifiek referentiekader voor de onderwijsvisitatie/accreditatie van de bachelor- en masteropleidingen Pedagogische Wetenschappen in Nederland.

1. Inleiding: relatie tot de onderwijsvisitatie 2011/2012

Voorafgaand aan de visitatie van de pedagogiekopleidingen in Nederland heeft de Kamer Pedagogiek en Onderwijskunde, de criteria vastgelegd waaraan naar haar oordeel de academische bachelor- en masteropleiding moeten voldoen. Zij heeft daarbij aansluiting gezocht bij de uitgangspunten van de vorige visitatiecommissie, die in 2005 de opleidingen heeft beoordeeld. Daarnaast heeft de Kamer bij het opstellen van de criteria zich rekenschap gegeven van de criteria die, voor zover vergelijkbaar, in andere landen gelden.

Bij de bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen gaat het om een disciplinegeoriënteerde bachelor waarbij in de meeste gevallen sprake zal zijn van doorstroom naar een masteropleiding in dezelfde (deel)discipline (zie de nota 'Naar een open hoger onderwijs' van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2000). Voor de zelfstandige beroepsuitoefening als pedagoog heeft de driejarige bacheloropleiding in de pedagogiek naar onze ervaringen tot nu toe geen civiel effect gehad, omdat het competentieniveau na drie jaar hiervoor te beperkt is (zie Onderwijsvisitatie Pedagogische Wetenschappen, VSNU, 2005, p. 25). De nadruk in de bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen ligt op disciplinaire academische vorming en kennisverwerving. De bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen biedt daarmee een uitstekende basis om door te kunnen stromen naar een masteropleiding Pedagogische Wetenschappen of naar een andere (gerelateerde) masteropleiding. Tevens leidt een bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen op voor functies op de arbeidsmarkt, waarvoor een algemene academische basisvorming voldoende is, welke indien nodig op de werkvloer aangevuld wordt met bij- en nascholing. In nauwe aansluiting op de bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen is de masteropleiding Pedagogische Wetenschappen echter een noodzakelijke voorwaarde voor de zelfstandige beroepsuitoefening als pedagoog. De bachelor- en masteropleidingen Pedagogische Wetenschappen richten zich op het zelfde domein. Het verschil tussen bachelor en master is een niveaoverschil. De master afgestudeerde kan zelfstandig complexe en ongestructureerde problemen onderzoeken en hanteren. De bachelor afgestudeerde zal veelal onder supervisie/ begeleiding werken en aan de hand van protocollen en voorgeschreven werkwijzen.

De invoering van de bachelor-masterstructuur heeft geleid tot een aantal nieuwe voorwaarden en uitgangspunten. Het gaat immers om twee afzonderlijke, eigenstandige opleidingen met ieder een eigen set doelstellingen en eindtermen. Daarbij wordt enerzijds verwacht dat de bachelor een behoorlijke keuzevrijheid kent (bijvoorbeeld in de vorm van een minor) en dat na de bachelor opnieuw kan worden nagedacht over de keuze van een master, eventueel in een andere richting of aan een andere universiteit.

Anderzijds blijkt uit de argumentatie van het ministerie ten aanzien van de (on)doelmatigheid van een tweejarige masteropleiding Pedagogische Wetenschappen, dat bachelor en master juist in hun samenhang moeten worden gezien. De gewenste specialisatie en de voorbereiding op postacademisch onderwijs vindt immers plaats in bachelor én master samen. Daarmee verschaft de ministerie de pedagogiekopleidingen een paradoxale opdracht, die heeft geresulteerd in een behoorlijke diversiteit tussen de Nederlandse pedagogiekopleidingen, waarbij vooral de omvang van de specialisatiefase en de omvang van de vrije keuzeruimte

tussen opleidingen verschilt in de bachelorfase. Dit zal er toe leiden dat wanneer een specifiek bachelorprogramma met andere bachelorprogramma's wordt vergeleken er verschillen worden gevonden, in het bijzonder met betrekking tot de invulling van de keuzeruimte. Dit geldt ook, maar in veel mindere mate, bij een onderlinge vergelijking van masterprogramma's. Wanneer echter de bachelor- en masteropleiding als één geheel worden bekeken, zijn de Nederlandse opleidingen onderling goed vergelijkbaar. Ook is duidelijk dat er inhoudelijk weliswaar verschillen bestaan, maar dat over het te bereiken eindniveau grote eensgezindheid heerst. Verschillen in profilering zullen zowel tussen opleidingen als binnen opleidingen (bijvoorbeeld tussen verschillende mastervarianten) altijd aanwezig zijn. Van belang is daarom vooral ook de academische vorming en de wetenschappelijke oriëntatie zoals die in de eindtermen van de verschillende bachelor- en masteropleidingen naar voren komen.

Aanvullend dient aangetekend te worden dat in andere Europese landen, voor wat betreft de klinische opleiding, uitgegaan wordt van een driejarige bachelor- en een tweejarige masteropleiding. Ook in het vorige visitatierapport (zie Onderwijsvisitatie Pedagogische Wetenschappen, VSNU, 2005, p. 27) is aangegeven dat een vijfjarige academische studie goede mogelijkheden zou bieden tot zowel algemeen academische als op het beroep gerichte academische (professionele) vorming. In Nederland is getracht in navolging hiervan en in samenwerking met de psychologen accreditatie te verkrijgen voor het voorzorgen van een tweejarige masteropleiding voor de klinische opleiding in de pedagogiek (orthopedagogiek). Deze aanvragen zijn niet doelmatig bevonden door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Het ministerie beroept zich onder andere op het argument dat de opleidingen in het verleden vierjarig waren en van voldoende niveau waren en meent daarnaast dat er geen bezwaar is tegen het opnemen van specialistische onderdelen in de bachelorfase.

De Kamer Pedagogische Wetenschappen heeft zich op het standpunt gesteld dat bij het formuleren van de criteria de bachelor- en masteropleiding een organisch op elkaar aansluitend geheel vormen. Daarbij respecteert en accepteert zij verschillen die er in de afgelopen periode tussen de verschillende opleidingen Pedagogische Wetenschappen zijn ontstaan ten aanzien van de omvang van de specialisatiefase en de omvang van de vrije keuzeruimte. Wel is de Kamer Pedagogische Wetenschappen van mening dat de bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen - mede gezien de internationale eisen - overwegend uit pedagogiekvakken, methodologische en statistische, en steunvakken moet bestaan.

2. Doelstelling en aard van de academische pedagogiekopleiding

Het uitgangspunt bij het opstellen van de criteria is dat de Pedagogische Wetenschappen een zelfstandige opleiding is met eigen doelstellingen. Die doelstellingen zijn enerzijds ontleend aan het disciplinaire karakter van de Pedagogische Wetenschappen als wetenschap en anderzijds aan het veld van toepassingen waarop de opleiding voorbereidt. Mede bepalend voor de identiteit van de pedagogiekopleiding is de (inter)nationale herkenbaarheid en erkenning ervan.

Vanuit deze achtergrond richt de pedagogiek zich op de wetenschappelijke bestudering van opvoeding, onderwijs en hulpverlening. Observatie en analyse van gedrag dient te geschieden met enerzijds kennis over de biologische fundering van het gedrag en anderzijds over de sociale en fysieke context waarbinnen dit gedrag plaatsvindt. Dit geldt ongeacht de subdiscipline van de pedagogiek.

De aard van de Pedagogische Wetenschappen brengt mee dat in deze discipline uiteenlopende modellen worden gehanteerd voor de beschrijving en verklaring van opvoeding, onderwijs en hulpverlening. Een belangrijke taak van de Pedagogische Wetenschappen is dan ook verbanden te leggen tussen de verschillende verklaringsmodellen.

Er worden diverse onderzoeksopzetten en methoden toegepast in de verschillende gebieden van de pedagogiek zoals de experimentele en de quasi-experimentele onderzoeksopzet, evenals klinische observatie, laboratoriumonderzoek, fysiologische metingen en survey onderzoek. Kennis van verschillende veel gebruikte methoden wordt van groot belang geacht voor de academisch geschoolde pedagoog.

De pedagogiekopleiding bereidt de studenten voor op de pedagogische onderzoeks- en beroepspraktijk. Een specifiek kenmerk hiervan is dat pedagogen, net zoals psychologen en medici, beslissingen nemen die het (geestelijk) welzijn van individuele personen in belangrijke mate kunnen bepalen. Kennis over de ethiek van onderzoek en bij professioneel handelen is daarom onontbeerlijk.

3. De inhoud van de opleiding

Voorgaande uitgangspunten leiden ertoe dat de pedagogiekopleiding, naar het oordeel van de Kamer Pedagogiek en Onderwijskunde, inhoudelijk tenminste de volgende componenten dient te omvatten, waarbij dient te worden opgemerkt dat de genoemde componenten niet per se als afzonderlijke cursus of qua naamgeving in het curriculum moeten zijn terug te vinden. De componenten kunnen ook als onderdeel van (meerdere) andere cursussen in het curriculum worden aangeboden.

In de Bachelorfase:

- a. Kennis van de belangrijkste deelgebieden van de pedagogiek, zoals, algemene en historische pedagogiek, orthopedagogiek, gezinspedagogiek, onderwijskunde en leerproblemen;
- b. Kennis van de steungebieden: psychologie, sociologie, (neuro)biologie, wetenschapsfilosofie, ethiek, methodenleer, data-analyse en statistiek;
- c. Onderwijs en oefening in de methoden van de pedagogische wetenschap en het empirisch onderzoek (doorlopen van de empirische cyclus);
- d. Naast kennis van de belangrijkste fundamentele deelgebieden ook ervaring met voor een pedagoog relevante vaardigheden, zoals gesprekstechnieken, schrijfvaardigheid, presenteren;
- e. Afhankelijk van de beroepspraktijk de mogelijkheid om (indien relevant en gewenst) een stevige basis te leggen om in de masterfase te kunnen voldoen aan de eisen voor de basiskwalificatie orthopedagoog NVO en de aantekening diagnostiek en de toegangskwalificatie tot de postacademische opleiding tot gezondheidszorgpsycholoog of NVO Orthopedagoog-generalist;
- e. Een bachelorthesis, hetzij een verslag van een literatuuronderzoek, hetzij een verslag van een (kleinschalig) empirisch onderzoek.

In de Masterfase:

- a. Inhoudelijke, specialistische kennis, afhankelijk van de mastervariant;
- b. Gesuperviseerde praktijk- en onderzoeksstage;
- c. (Indien relevant en gewenst, mede afhankelijk van de mastervariant) verdere oefening in vaardigheden voor de beroepspraktijk, zodanig dat daarmee voldaan wordt aan de eisen voor de basiskwalificatie orthopedagoog NVO en de aantekening diagnostiek en de toegangskwalificatie tot de postacademische opleiding tot gezondheidszorgpsycholoog of NVO Orthopedagoog-generalist;
- d. Een masterthesis: opzet, uitvoering en rapportage van een empirisch en/of analytisch onderzoek waarbij sprake is van een hoge mate van zelfstandigheid.

4. Bestuurlijke en organisatorische randvoorwaarden

De Kamer Pedagogiek en Onderwijskunde neemt als uitgangspunt dat het eigen karakter van de pedagogiekopleiding een zodanige bestuurlijke en organisatorische inbedding vereist dat de beslissingsbevoegdheid over het programma bij pedagogen berust, met inbegrip van de toets- en examencommissie. Ten slotte acht de Kamer regelmatig landelijk overleg over kwalificaties voor beroepsuitoefening en beroepsethiek tussen de pedagogiekopleidingen en met de beroepsvereniging van groot belang.

Internationale vergelijking

Voor een beschrijving van de positie van de opleidingen pedagogiek in Nederland in internationaal perspectief, heeft de Kamer Pedagogiek het NUFFIC gevraagd de Nederlandse opleidingen te vergelijken met enkele buitenlandse opleidingen. Het onderzoek is uitgevoerd door mevr. J. Stannard van de afdeling Afdeling Onderwijsvergelijking. Aanvullende gegevens zijn verstrekt over de opleidingen in Duitsland door mevr. dr. Vera Munde en over België door prof dr. Hans Grietens beide van de Rijksuniversiteit Groningen.

Het onderzoeksverslag gaat in op de opleidingen pedagogiek en onderwijskunde in Spanje, Duitsland, Engeland en de Verenigde Staten. De conclusie die uit dit onderzoek getrokken kan worden, is dat de opleidingen internationaal niet eenvoudig te vergelijken zijn. Uit de landenbeschrijvingen blijkt dat de bachelor vaak ingericht is als de opleiding tot leerkracht basisonderwijs. Na een doorgaans driejarige opleiding kunnen de afgestudeerde bachelors het onderwijs ingaan of opteren voor een tweejarige master opleiding gericht op pedagogiek, onderwijskunde of orthopedagogiek. De component onderzoeksvaardigheden en academische vorming komt dan pas aan de orde in de master en is zeer beperkt.

Vastgesteld kan worden dat er weinig overlap is tussen de opleidingen in Spanje, Engeland en de Verenigde Staten en de Nederlandse opleiding pedagogiek en onderwijskunde. De doelgroep, de gerichtheid op de praktijk, de academische vorming en de opzet van de opleidingen zijn wezenlijk anders en de Nederlandse opleidingen leveren een ander type alumni af.

Van de vier beschreven landen worden in Duitsland een aantal vergelijkbare programma's aangetroffen, vooral waar het gaat om de Orthopedagogiek. Het doel van de opleiding is daar

echter vaak het trainen van leerkrachten voor het speciaal onderwijs, maar er zijn ook een aantal minder op het onderwijs gerichte opleidingen. De focus ligt daar vooral op het pedagogisch handelen en veel minder op diagnostiek. Dit wordt dan ook expliciet geoefend in verschillende stages. De Nederlandse opleidingen hebben minder stage mogelijkheden. Daarnaast worden in Nederland veel vakken met betrekking tot statistiek, methoden en technieken aangeboden die in Duitsland maar een zeer klein percentage van de opleiding uitmaken. In de tabel wordt als voorbeeld een vergelijking gemaakt tussen de Carl von Ossietzky Universität Oldenburg en de Rijksuniversiteit Groningen m.b.t. de studie Orthopedagogiek.

Meer overlap in programma en uitgangspunten bestaat er met de zusteropleidingen in België. De opleiding pedagogische wetenschappen aan de Katholieke Universiteit Leuven duurt in totaal vijf jaar (drie bachelor- en twee masterjaren). De richting orthopedagogiek is één van de vier richtingen die in de master kunnen worden gekozen (de andere zijn algemene pedagogiek, sociale pedagogiek en onderwijskunde). De studenten moeten aan het einde van het tweede bachelor jaar uit één van deze vier richtingen een indicatieve (niet-bindende) keuze maken en volgen dan een korte inleidende stage (tussen tweede en derde bachelor). Het is niet gebruikelijk dat studenten na de bachelor uitstromen.

Het eerste masterjaar bestaat voornamelijk uit typische orthopedagogiekvakken en bijhorende practica (bv. diagnostiek, interventies in de orthopedagogiek, verdiepende colleges over handicap, leerstoornissen, gedrags- en opvoedingsproblemen). In het tweede masterjaar volgen ze gedurende twintig weken een klinische stage. De praktijksupervisor van de stage moet een orthopedagoog zijn. De stage is vijf dagen per week en er zijn terugkom-momenten voor het bespreken van casuïstiek (tweewekelijks) en stage-ervaringen (drie keer). De masterproef wordt gekozen bij het begin van het eerste masterjaar en dient te worden afgerond aan het einde van het tweede masterjaar. De masterproef wordt behalve door de promotor(en) ook door twee onafhankelijke correctoren beoordeeld. De masterproef dient niet te worden verdedigd. De masterproef staat los van de these. Hoewel studenten wordt aanbevolen een masterproef te maken op het domein van de orthopedagogiek, is dit niet verplicht. Zo kunnen orthopedagogiekstudenten bijvoorbeeld ook hun masterproef over een onderwijskundig thema maken.

Samenvattend: De opleidingen (ortho)pedagogiek en onderwijskunde in Nederland nemen internationaal gezien een tamelijk aparte positie in. Het programma van de zuster opleidingen in België (3 BA + 2 MA) komt nog het meest overeen. Een drie- of vierjarige bachelor is in veel landen gebruikelijk, maar deze wordt ingezet als opleiding voor leerkrachten basisonderwijs of speciaal onderwijs en functioneert dan ook als eind opleiding. Studenten die zich willen specialiseren, kunnen een tweejarige master volgen die inhoudelijk overlapt met delen van de |Nederlandse BA/MA opleiding. In die landen is de aandacht voor statistiek en M&T vakken veel minder.

B. Domeinspecifiek referentiekader voor de bachelor- en masteropleidingen Onderwijskunde.

Referentiekader Onderwijskunde (15 juni 2011)¹

1. Inleiding

In dit document wordt een referentiekader voor de discipline Onderwijskunde gepresenteerd. Daarbij is gestart vanuit het referentiekader zoals gepresenteerd in het visitatierapport uit 2006 (QANU, 2006). De huidige stand van zaken in de discipline vertoont grote overeenkomsten met die van 5 jaar geleden, hoewel er wel een paar verschuivingen waar te nemen zijn (zoals ook verwoord in het rapport van commissie de Graaf).

Hierna wordt een beschrijving gegeven van het kennisdomein van de onderwijskunde en wordt een overzicht gegeven van de domeinen waarop kennis, inzicht en vaardigheden van een onderwijskundige worden verondersteld. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen de bachelor- en masterafgestudeerde.

Het vakgebied Onderwijskunde

Onderwijskunde is een wetenschappelijke discipline waarbinnen bestudeerd wordt hoe en onder welke condities leerprocessen verlopen en waarbinnen producten of processen ontworpen en onderzocht worden met als doel leerprocessen te bevorderen. Daarbij worden verschillende niveaus onderscheiden: micro, meso en macro. Bovendien kan dit zich in verschillende contexten afspelen, zowel binnen het onderwijs als binnen arbeidsorganisaties. Op het microniveau gaat het om de lerende. Hier staat centraal het onderzoeken en het ontwikkelen, implementeren en evalueren van onderwijs- en leerprocessen, van curricula en van leeromgevingen binnen scholen of arbeidsorganisaties, en in toenemende mate in zelforganiserende omgevingen. Op het mesoniveau gaat het om leiderschap aan en organisatie en inrichting van scholen, instituten, en relatienetwerken. Het macroniveau betreft het landelijk of internationaal niveau. Daar worden het onderwijsbeleid en de relatie tussen onderwijs en maatschappij (loopbanen, arbeidsmarkt) of tussen leren en werken bestudeerd.

De discipline heeft een sterk multidisciplinair karakter en een breed toepassingsgebied (zie vergelijkende analyse van het Nuffic, 2005). Die multidisciplinariteit komt o.a. tot uitdrukking in de Nederlandstalige en Engelse naamgevingen van de opleidingen die in het Croho onder het label Onderwijskunde worden geschaard: Onderwijskunde, Onderwijswetenschappen, Educational Sciences en Learning Sciences.

Zowel nationaal als internationaal zijn er vijf hoofdgroepen opleidingen te onderscheiden:

- Onderwijskundeopleidingen met sterke wortels in de pedagogische wetenschappen;
- Ontwerpergerichte onderwijskundige opleidingen die zijn voortgekomen uit de ontwikkelingen op het gebied van onderwijsmedia en technologie en het systematisch ontwerpen van instructie;
- Onderwijskundeopleidingen met sterke wortels in beleid- en organisatiewetenschap;
- Onderwijskundeopleidingen die gesitueerd zijn in het veld van de *'Human Resource Development'* (HRD);
- Onderwijskundeopleidingen met een focus op vragen ten aanzien van curriculum, leeromgeving en leraar.

¹ Dit kader is tot stand gekomen door nauw overleg tussen de opleidingsdirecteuren van de deelnemende opleidingen en met raadpleging van de achterban.

De historische achtergrond werkt door in de inhoud, organisatie en vormgeving van de opleidingen, evenals recente tendensen in het onderwijs, het onderzoek en de samenleving. De maatschappelijke zorg om de kwaliteit van het onderwijs heeft o.a. geleid tot een roep om meer evidence-based onderwijs, hetgeen tot het initiatief TIER heeft geleid. Iets vergelijkbaars geldt voor de veranderingen in de bevolkingssamenstelling in de grote steden, hetgeen o.a. heeft geleid tot de inrichting van een opleiding pedagogiek en onderwijskunde aan de EUR². Ook heeft zich in de afgelopen jaren een onderzoeksrichting uitgekristalliseerd die wordt aangeduid met 'Learning Sciences'³, waarin de scope expliciet wordt verbreed naar vraagstellingen rond leren buiten de onderwijssetting. Wereldwijd tooien ongeveer 20 instituten zich met deze naam, waaronder twee in Nederland. Deze tendens wordt mede gevoed door subsidieprogramma's van de EU in het kader van de FP6 en FP7 programma's die gericht zijn op het ontwerp en de instrumentatie van deze processen.

De aan deze richtingen verbonden opleidingen zijn doorgaans op heel verschillende wijzen georganiseerd en vormgegeven. De opleidingen in het domein Onderwijskunde kennen daarom vele accenten en specialismen, zowel binnen de bachelorprogramma's als de masterprogramma's. Ook de namen van de opleidingen verschillen. In de rest van deze tekst zal worden gesproken over 'de onderwijskunde'.

Bij het onderzoeken van onderwijskundige thematieken of het ontwikkelen van onderwijskundige producten worden wetenschappelijke inzichten toegepast (methoden, theorie, empirie) uit onder andere de disciplines pedagogiek, sociologie, psychologie, neuroscience, economie, organisatiekunde en rechtswetenschappen, informatica en ontwerpwetenschappen.

In hun werkwijze dienen onderwijskundigen cognitief en metacognitief met wetenschappelijke kennis en inzichten te kunnen omgaan, en die adequaat te kunnen toepassen in onderzoek en in de oplossing van problemen binnen de praxis waarin of ten behoeve waarvan zij werkzaam zullen zijn. Ze hebben een kritische en onderzoekende houding tegenover verschijnselen en gebeurtenissen in onderwijs en opleidingen, mede in hun maatschappelijke context. In zowel wetenschappelijk onderzoek als de praxis wordt vaak samengewerkt, mede vanwege de grote complexiteit van de maatschappelijke werkvelden onderwijs en opleidingen, en de hoge omloopsnelheid van informatie.

Het onderzoek stoelt onder meer op de (toegepaste) methodeleer en statistiek, naast de binnen de Onderwijskunde ontwikkelde onderzoeksmethoden waaronder ook ontwerpgericht onderzoek.

De gebruikte methoden van onderzoek (methodologie, kwalitatieve en kwantitatieve analysetechnieken) zijn grotendeels ontleend aan de bijdragende wetenschappen; daarnaast zijn binnen de onderwijskunde speciale methoden, waaronder ontwerpgericht onderzoek, en werkwijzen ontwikkeld.

Het niveau van de afgestudeerden

In deze paragraaf wordt onderscheid gemaakt tussen het eindniveau van de bachelor□ en masteropleidingen. De eisen t.a.v. de bachelorafgestudeerden betreffen de breedte van het domein. Onderwijskundigen die op mastersniveau werken, hebben zich doorgaans verdiept in een van de deeldomeinen en kenmerken zich door een grotere mate van zelfstandigheid, kunnen omgaan met hogere mate van complexiteit, samenwerken met en/of (bege)leiden van mensen met verschillende (multidisciplinaire) taken binnen projecten, en de mate waarin zij in staat zijn tot transfer van hun kennis en vaardigheden naar nieuwe situaties.

² Ook niet betrokken bij deze accreditatieronde.

³ De vertaling Leerwetenschappen is ongebruikelijk vanwege de ambiguïteit. De commissie De Graaf heeft gekozen voor de term Onderwijsleerwetenschappen om het hele gebied te omschrijven.

Bacheloropleiding

Algemene eisen met betrekking tot afgestudeerden zijn de volgende.

Kennis en inzicht

De onderwijskundige heeft kennis van en inzicht in:

- De ondersteunende wetenschappen pedagogiek, (onderwijs)psychologie, neurowetenschappen (onderwijs)sociologie en (wetenschaps)filosofie en ethiek in het algemeen en in het bijzonder toegepast op onderwijskundige vraagstukken en ethische vraagstukken in het onderwijs en binnen opleidingen;
- Curriculumtheorie (curriculumconcepten, strategieën voor curriculumontwikkeling);
- Instructietheorie (leerpsychologie, instructieontwerp, het inrichten van leerprocessen);
- Evaluatie en assessment (beoordelen van leerprocessen en -prestaties, programma-evaluatie, bepalen van de resultaten van leerprocessen);
- Leren en opleiden in arbeidsorganisaties (waaronder scholen);
- Implementatie van veranderingen en vernieuwingen (in het licht van docent, curriculum, en schoolontwikkeling);
- De inrichting van het onderwijs in Nederland en de geschiedenis van opvoeding en onderwijs (het Nederlandse schoolstelsel, en het actuele onderwijsbeleid);
- Het gebruik van ICT in het onderwijs of binnen leersituaties binnen arbeidsorganisaties;
- Het onderwijs als organisatie ((theorieën over) schoolorganisatie en management, beleid en innovatie);
- De rol van de docent of trainer als primaire factor bij het realiseren van onderwijsleeromgevingen en het ondersteunen van lerenden op vele gebieden;
- Professionalisering van docenten in het kader van kwaliteitsbevordering en organisatieontwikkeling;
- Interactieprocessen in leergroepen (zoals schoolklassen, teams, etc.).

Op het gebied van de methoden en technieken van sociaal-wetenschappelijk onderzoek heeft de onderwijskundige kennis van en inzicht in:

- Het begrippenapparaat dat wordt gebruikt in het sociaalwetenschappelijk onderzoek in het algemeen en met betrekking tot de eigen discipline (de empirische cyclus, variabelen, onderzoeksontwerpen, populatie en steekproeven);
- De beschrijvende statistiek en de toetsende statistiek;
- Methoden van dataverzameling en -verwerking (zowel kwalitatieve als kwantitatieve methoden);
- Onderzoeksontwerpen (zoals experimentele en quasi-experimentele designs, ontwerpgericht onderzoek, case studies, correlatieve designs en beschrijvend onderzoek).

Vaardigheden

De domeinspecifieke eisen zijn geformuleerd in termen van kennis en inzicht. Van afgestudeerde bachelors wordt verwacht dat ze die kennis en inzicht zodanig beheersen dat ze deze kunnen toepassen in de beroepspraktijk. Dat betekent dat de afgestudeerde moet beschikken over:

- Het vermogen om verkregen onderzoeksbevindingen op realistische wijze te kunnen beoordelen op nut en bruikbaarheid in de onderwijswerkelijkheid;
- Het vermogen om resultaten van (toegepast) onderzoek duidelijk te rapporteren en te presenteren;

- Het vermogen om leerprestaties te analyseren;
- Het vermogen om onderwijskundige problemen in school en arbeidsorganisaties te analyseren, en hiervoor oplossingen te ontwerpen in samenwerking met relevante stakeholders (o.m. management, docenten of trainers);
- Het vermogen om samen te werken met mensen met een andere disciplinaire achtergrond.

De academische vaardigheden (zoals schriftelijke en communicatieve vaardigheden, reflecteren, bijdragen aan kennisontwikkeling) worden gezien als eisen die aan het wetenschappelijk onderwijs in het algemeen worden gesteld en worden weerspiegeld in de Dublin-descriptoren. Ze worden dus niet apart in de domeinspecifieke eisen opgenomen, maar dienen op dezelfde wijze beheerst te worden.

Masteropleiding

Binnen het domein waarvoor de master opleidt wordt inhoudelijke verdieping gegeven op een of meerdere deeldomeinen van de onderwijskunde. De richting waarin kan per opleiding verschillen. Omdat deze opleidingen een verdere profilering vormen op een of meerdere deeldomeinen, worden voor de masteropleidingen Onderwijskunde geen minimale domeinspecifieke eisen geformuleerd. Hieronder wordt wel een indicatie gegeven van het niveau dat moet worden bereikt.

Kennis en inzicht

De afgestudeerde moet in staat zijn om:

- Problemen uit de beroepspraktijk te vertalen naar onderzoekbare vraagstellingen ten behoeve van verdere kennis en praxisontwikkeling;
- De onderzoeksvragen empirisch onderzoekbaar te maken, een onderzoeksmethodiek uit te werken en het onderzoek uit te voeren;
- De resultaten van het onderzoek te betrekken op eerder empirisch onderzoek uit de onderwijskunde; vanuit filosofisch en ethisch perspectief te reflecteren op het onderzoek;
- Ontwerp-vraagstukken kunnen oplossen, rekening houdend met implementatie en evaluatie.

Zoals al eerder geschetst, kenmerken onderwijskundigen die op mastersniveau werken zich door een grotere mate van zelfstandigheid dan bachelorafgestudeerden, kunnen ze omgaan met een hogere mate van complexiteit en zijn ze (beter) in staat tot het vertalen van hun bevindingen naar nieuwe kennis en naar nieuwe toepassingen in het werkveld ten behoeve van het faciliteren van leren.

Vaardigheden

De afgestudeerde moet beschikken over:

- Het vermogen om verkregen onderzoeksbevindingen op realistische wijze te kunnen beoordelen op nut en bruikbaarheid in de onderwijswerkelijkheid;
- Coöperatieve vaardigheden met het oog op het creëren van netwerken voor onderzoek en beroepspraktijk;
- Het vermogen om resultaten van (toegepast) onderzoek duidelijk te rapporteren en te presenteren;
- Het vermogen om onderzoeksbevindingen te vertalen naar nieuwe kennis en naar nieuwe toepassingen in het werkveld ten behoeve van het faciliteren van leren;

- Het vermogen om oplossingen voor onderwijsproblemen te ontwerpen in samenwerking met relevante stakeholders (o.m. management, docenten of trainers).

Bijlage 3: Beoogde eindkwalificaties

Eindtermen propedeuse bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen

Aan het einde van de propedeuse van de bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen wordt van alle studenten het volgende verwacht:

1. Basiskennis van en inzicht in:

1.1 de terreinen waarop en de functies waarin pedagogen en onderwijskundigen werkzaam zijn, zodanig dat de student voor zichzelf een duidelijk beeld krijgt van deze werkterreinen, d.w.z.:

- studie en behandeling van gezins-, opvoedings- en gedragsproblemen;
- studie en behandeling van leer- en ontwikkelingsproblemen;
- studie van onderwijs- en opleidingsvraagstukken en van de relatie tussen onderwijs en samenleving;

1.2 de theoretische en praktische benaderingswijzen van pedagogen en onderwijskundigen, zodanig dat de student voor zichzelf een duidelijk beeld krijgt van de op deze terreinen geldende wetenschappelijke werkwijzen:

- orthopedagogiek: gezin en gedrag;
- orthopedagogiek: leren en ontwikkeling;
- onderwijskunde;

1.3 de geschiedenis van opvoeding en onderwijs; 1.4 de filosofie van opvoeding en onderwijs; 1.5 de rol van gender in opvoeding en onderwijs; 1.6 de psychologie en de betekenis daarvan voor de bestudering van vraagstukken van opvoeding en onderwijs; 1.7 de sociologie en de betekenis daarvan voor de bestudering van vraagstukken van opvoeding en onderwijs; 1.8 elementaire methoden en technieken van empirisch onderzoek, die gangbaar zijn in de pedagogische wetenschappen en de onderwijskunde;

2. Basisvaardigheden:

2.1 beheersing van academische basisvaardigheden:

kunnen omgaan met wetenschappelijke kennis en inzichten en deze kennis en inzichten kunnen toepassen op opvoedings- en onderwijsvraagstukken. Beheersing van deze vaardigheden dient ertoe bij te dragen, dat studenten in het vervolg van hun studie zelfstandig en in samenwerking met medestudenten effectief werken en leren. Deze academische basisvaardigheden omvatten:

- kritisch kunnen analyseren van teksten;
- teksten adequaat kunnen samenvatten;
- een probleemstelling kunnen formuleren en analyseren;
- een schriftelijk of mondeling betoog kunnen plannen en structureren;
- op heldere en eenduidige wijze een wetenschappelijk betoog kunnen schrijven op basis van een afgebakende probleemstelling;
- een oordeel kunnen geven over een casus en een stelling kunnen beargumenteren;
- in eigen en andermans argumentatie kunnen onderscheiden tussen feiten, meningen, theorieën, waarden en normen;
- een goed gestructureerde presentatie kunnen houden voor studenten in de eigen groep;

2.2 beheersing van de informatie- en communicatietechnologie, zodat deze tijdens de studie adequaat benut kan worden ten behoeve van:

- tekstverwerking;
- gebruik van elektronische post;
- informatie en literatuur zoeken op het internet;
- elementaire dataverwerking en data-analyse;

2.3 beheersing van elementaire onderzoeksvaardigheden:

- effectief gebruik kunnen maken van de bibliotheek en van hulpmiddelen voor literatuuronderzoek teneinde (op elementair niveau) een overzicht te krijgen en te kunnen geven van de actuele stand van kennis en opvattingen aangaande een pedagogische of onderwijskundige vraagstelling;
- in een verslag op adequate en systematische wijze kunnen verwijzen naar literatuur;
- het kunnen toepassen en evalueren van elementaire technieken van empirisch onderzoek;
- het kunnen uitwerken van een eenvoudig ontwerp voor empirisch onderzoek;
- beschrijvende statistische gegevens in tabellen of figuren kunnen interpreteren;
- beschrijvende empirische gegevens op een overzichtelijke en inzichtelijke manier kunnen weergeven;

3. Attitudes:

3.1 blijf geven van kritische reflectie op opvoedings- en onderwijsvraagstukken;

3.2 bereidheid om eigen opvattingen over opvoedings- en onderwijsvraagstukken ter discussie te stellen en open staan voor andere standpunten;

3.3 blijf geven van een onderzoekende houding ten opzichte van verschijnselen, personen en instituties op het gebied van opvoeding en onderwijs;

3.4 zich bewust zijn van de fundamentele onzekerheid in (sociaal-)wetenschappelijke uitspraken.

Eindtermen bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen

De opleiding pedagogische wetenschappen richt zich op de opvoeding in brede zin, mede omvattend de beïnvloeding van de ontwikkeling en het leren van kinderen en volwassenen. Waar in onderstaande eindtermen gesproken wordt van opvoeding, moet dat in deze brede zin verstaan worden. Hieronder worden de algemene eindtermen geformuleerd waaraan alle afgestudeerden van de bacheloropleiding pedagogische wetenschappen moeten voldoen. Wordt aan deze eindtermen voldaan, dan bezit de student voldoende leervaardigheden die nodig zijn om toegelaten te worden tot de masteropleiding pedagogische wetenschappen of de masteropleiding onderwijskunde. De eindtermen betreffen:

1. Verdiepende kennis van en inzicht in:

1.1 doelen, processen en instituties van opvoeding en onderwijs in hun onderlinge samenhang. Deze kennisbasis met betrekking tot het terrein van de opvoeding en onderwijs omvat kennis en inzicht aangaande:

- de belangrijkste denkbeelden die ten grondslag liggen aan de wijze waarop vormgegeven is en wordt aan opvoeding en onderwijs;
- de belangrijkste en meest actuele ontwikkelingen in het veld van opvoeding en onderwijs;
- de relatie tussen opvoeding en samenleving en de betekenis van maatschappelijke ontwikkelingen voor opvoeding en onderwijs;
- de ethiek van pedagogisch handelen;
- de diagnostiek van pedagogische problemen op individueel niveau en systeemniveau;
- de interventies bij pedagogische problemen op individueel niveau en systeemniveau;
- de terreinen en functies waarin pedagogen en onderwijskundigen werkzaam zijn;

1.2 De wetenschappelijke basisdisciplines die voor een systematische benadering van opvoeding en onderwijs relevant zijn; afgestudeerde bachelors dienen blijf te geven van kennis en inzicht met betrekking tot:

- de belangrijkste pedagogische theorieën en modellen;
- de relatie tussen onderwijs en opvoeding vanuit pedagogisch perspectief;
- de psychologie van opvoeding en onderwijs (ontwikkelings-, neuro-, sociale en klinische psychologie);
- opvoeding en onderwijs vanuit macrosociologisch perspectief;

- socialisatieprocessen in opvoeding en onderwijs vanuit microsociologisch perspectief;
- jeugd - en gezinsbeleid;
- wetenschapsfilosofische reflectie;

1.3 De in de pedagogische wetenschappen gangbare methoden en technieken van onderzoek en het feitelijk verloop van onderzoek aan de hand van een inhoudelijk thema: weten wat empirisch wetenschappelijk onderzoek is en welke functie het heeft in de ontwikkeling van de pedagogiek en in de verbetering van de pedagogische praktijk;

- weten welke typen onderzoek (zowel kwalitatief als kwantitatief) voorkomen in de pedagogische wetenschappen en welke algemene doelstellingen deze hebben;
- kunnen aangeven welke methodologische criteria een rol spelen bij de beantwoording van onderzoeksvragen op het praktijkgebied van de pedagogische wetenschappen;
- kennis van en inzicht in de meest gangbare onderzoeksdesigns die in pedagogisch onderzoek worden gebruikt en een geschikt design kunnen kiezen bij een gegeven vraagstelling;
- kennis van de meest gangbare methoden van dataverzameling en de daarbij geldende methodologische criteria;
- kennis van de meest gangbare technieken van de descriptieve en de inductieve statistiek en deze kunnen toepassen ter beantwoording van pedagogische onderzoeksvragen;
- inzicht in het proces van data-analyse in relatie tot de onderzoeksvragen en de onderzoeksopzet;
- inzicht in het proces van de wetenschappelijke communicatie en in de functie van literatuuronderzoek.

2. Academische vaardigheden:

2.1 Pedagogische processen, systemen en opvattingen kritisch kunnen beoordelen, inclusief de daarin vervatte waarden en normen:

- relaties tussen het pedagogisch systeem en andere maatschappelijke systemen kunnen beschrijven en analyseren;
- theorieën en opvattingen over opvoeding en onderwijs kunnen analyseren en beoordelen;
- kunnen onderscheiden tussen wetenschappelijke inzichten en voorwetenschappelijke opvattingen;
- waardeaspecten met betrekking tot pedagogische vraagstukken als zodanig kunnen onderscheiden;

2.2 Kritisch kennis kunnen nemen van de resultaten van pedagogisch onderzoek en onder begeleiding een wetenschappelijk onderzoek kunnen uitvoeren ter beantwoording van pedagogische vraagstellingen: in staat zijn verslagen van empirisch onderzoek kritisch te lezen en te becommentariëren;

- in staat zijn om vraagstellingen voor onderzoek te formuleren en de wetenschappelijke en maatschappelijke relevantie ervan aan te geven; in staat zijn om gangbare onderzoeksmethoden en statistische procedures toe te passen gericht op het beantwoorden van een pedagogische vraagstelling;
- effectief kunnen omgaan met wetenschappelijke literatuur en de verwijzingen naar wetenschappelijke literatuur;
- effectief kunnen omgaan met gangbare computerprogramma's voor gegevensverwerking;

2.3 Beheersing van sociale en communicatieve vaardigheden:

- op systematische wijze een gesprek kunnen voeren met praktijkdeskundigen om relevante informatie over een vastgesteld onderwerp te verkrijgen;
- in staat zijn met andere studenten samen te werken aan pedagogische vraagstukken en op een effectieve wijze daarover kunnen communiceren;

- op kritische en constructieve wijze kunnen deelnemen aan discussies en discussies of vergaderingen kunnen leiden; voor studenten die de klinische variant volgen gelden de volgende specifieke eindtermen wat betreft vaardigheden:

2.4 Het onder begeleiding kunnen uitvoeren van de verschillende stappen van de diagnostische cyclus: klachtanalyse, probleembeschrijving, clustering, hypothesevorming, operationalisering, toetsing, integratief beeld, indicatiestelling en advisering;

2.5 Het onder begeleiding kunnen opzetten van behandelingsgericht onderzoek;

2.6 Het onder begeleiding kunnen opstellen, uitvoeren en evalueren van een individueel behandelingsplan;

2.7 Mondelinge en schriftelijke rapportage over de opzet, uitvoering en evaluatie van het behandelingsplan.

Voor de niet-klinische variant gelden de volgende specifieke eindtermen:

2.4 In staat zijn om vragen uit onderwijspraktijk in een onderwijskundig referentiekader te plaatsen en vanuit dat perspectief bespreekbaar te maken;

2.5 In staat zijn om onder begeleiding een probleemstelling voor onderwijskundig onderzoek te ontwikkelen en te verantwoorden op basis van een literatuurstudie;

2.6 In staat zijn om onder begeleiding een onderwijskundige probleemstelling uit te werken in een onderzoeksopzet;

2.7 In staat zijn om onder begeleiding onderzoeksdata te verwerken en te analyseren op basis van de gestelde onderzoeksvragen;

2.8 In staat zijn om te rapporteren volgens de eisen van een wetenschappelijke publicatie;

3. Attitudes:

3.1 Blijk geven van een instelling van wetenschappelijke integriteit:

- zich bewust zijn van de waardeaspecten die inherent zijn aan pedagogische vraagstukken op theoretisch en praktisch niveau en van de consequenties die eraan verbonden zijn;
- zich bewust zijn van de waarheids- en waardeaspecten van het eigen handelen en dat van anderen;
- bereid zijn eigen opvattingen met betrekking tot pedagogische processen en instituties ter evaluatie voor te leggen aan anderen;

3.2 Zich bewust zijn van de fundamentele onzekerheid in sociaalwetenschappelijke uitspraken.

Eindtermen masteropleiding Pedagogische Wetenschappen

Specifieke doelstellingen en eindtermen masteropleiding Pedagogische Wetenschappen, variant orthopedagogiek: gezin en gedrag

Afgestudeerden kunnen opvoedingsproblemen van gezinnen en opvoedings- en gedragsproblemen van kinderen en jongeren verklaren, evenals onderzoek naar en diagnostiek en behandeling van deze problemen verrichten. Van elke afgestudeerde van deze opleidingsvariant wordt het volgende verwacht:

1. Specifieke gevorderde kennis van en inzicht in:

1.1 Vigerende orthopedagogische theorieën en modellen betreffende het ontstaan en de behandeling van gezins-, opvoedings- en gedragsproblemen, evenals inzicht in de validiteit, reikwijdte en mogelijkheden van die theorieën en modellen;

1.2 De werkerreinen van gezins-, opvoedings- en gedragsproblemen en meer grondig en specifiek ten aanzien van een of meer praktijksituaties;

1.3 Specifieke psychodiagnostische theorie en praktijk met betrekking tot gezins-, opvoedings- en gedragsproblemen, evenals inzicht in de validiteit, reikwijdte en mogelijkheden van diagnostische instrumenten en interventiemethodieken;

1.4 De onderzoekmethodologie die in staat stelt opvattingen die voortvloeien uit een kritische reflectie op deze theorieën te toetsen, niet alleen in grensverleggend onderzoek maar ook in de eigen diagnostische en behandelingspraktijk;

1.5 De gangbare preventie- en interventiemethodieken op het terrein van gezins-, opvoedings- en gedragsproblemen;

1.6 Omstandigheden in persoon en omgeving die een faciliterende of belemmerende rol kunnen spelen in het doen van diagnostiek en de realisering van interventies;

2. Specifieke beroepsvaardigheden:

2.1 Blijk geven van beheersing van specifieke beroepsvaardigheden te weten:

- het uitvoeren van de diagnostische cyclus met betrekking tot gezins-, opvoedings- en gedragsproblemen;
- het toepassen van diagnostische instrumenten (waaronder tests) en van de principes van diagnostische besluitvorming;
- het verzamelen van kennis over het cliëntsysteem en omgevingsfactoren;
- observatie, rapportage en communicatie;
- het opzetten, plannen en uitvoeren van interventies en/of behandelingen;
- het evalueren van de effecten van behandeling en andere vormen van hulpverlening door middel van wetenschappelijke methoden;
- het geven van leiding aan individuen, groepen of organisatieonderdelen;

2.2 Zelfstandig wetenschappelijk onderzoek kunnen uitvoeren op het gebied van opvoedings- en gedragsproblemen van gezinnen en van kinderen of jongeren;

2.3 In staat zijn, indien nodig, met anderen pedagogische vraagstukken te analyseren en aan te pakken en op effectieve en wetenschappelijk onderbouwde wijze daarover schriftelijk en mondeling kunnen rapporteren. Dit impliceert dat een master zich een aantal academische vaardigheden en beroepsvaardigheden op specifiek en gevorderd niveau heeft eigen gemaakt omvattende:

- de ontwikkelingen in het vakgebied kunnen bijhouden;
- beschikken over goede sociale en communicatieve vaardigheden;
- in teamverband kunnen werken;
- zelfstandig en resultaatgericht kunnen werken;
- schriftelijk kunnen rapporteren;
- mondeling kunnen presenteren (inclusief gebruik technische hulpmiddelen);
- vergaderingen en discussies kunnen leiden;
- organisatorische vaardigheden;
- argumentatievaardigheden: een betoog met argumenten kunnen onderbouwen;
- analytische vaardigheden, snel en efficiënt informatie kunnen vergaren en verwerken;
- diagnostische vaardigheden;
- probleemoplossingvaardigheden: complexe problemen kunnen definiëren, analyseren, systematisch kunnen oplossen en daarover advies kunnen uitbrengen;
- computervaardigheden: informatie kunnen verzamelen en verwerken met behulp van de computer met gebruikmaking van de actuele systemen;

3. Specifieke beroepsattitudes: er blijk van geven:

3.1 Zich een wetenschappelijke discipline te hebben eigen gemaakt, die tot uiting komt in:

- kritische reflectie en zelfreflectie;
- een objectieve en onafhankelijke houding;
- analytisch vermogen;
- respecteren en hanteren van normen- en waardenstelsels, eigen aan het vakgebied;

3.2 Een beroepshouding te hebben verworven, gekenmerkt door:

- (zelf)reflectie m.b.t. opvoedings-, gedrags- en gezinsvraagstukken, relevant in de hulpverlening;
- respect voor elke cliënt of cliëntstelsel en voor de wijze waarop deze hun problematiek ervaren en willen veranderen;
- acceptatie/respect voor normen en waarden van cliënten;
- het zich bewust zijn van eigen normen en waarden en de ontwikkeling daarin in relatie tot hulpvragenden;
- het in staat zijn tot het geven van consult en advies (zowel aan individuen, groepen als instituties); het inzetten van persoonlijke kennis en vaardigheden ten behoeve van anderen en in functie van veranderingsaspecten;

3.3 Bereid zijn een bijdrage te leveren aan veranderingsprocessen op het praktijkgebied van de Pedagogische Wetenschappen:

- blijk geven van een kritische en open houding ten opzichte van pedagogische vernieuwingen;
- begrip tonen voor de complexiteit van de problemen met betrekking tot veranderingsprocessen binnen pedagogische instituties;
- blijk geven van een onderzoekende houding ten opzichte van verschijnselen, personen en instituties op het gebied van opvoeding en leren;

3.4 bereid zijn tot samenwerking met andere beroepsbeoefenaren, ongeacht hun disciplinaire achtergrond of functie:

- de bereidheid tonen samen te werken met praktijkmensen, vakgenoten en andere wetenschappers;
- blijk geven van een kritische en open houding ten opzichte van opvattingen en inzichten van anderen;

3.5 Bereid zijn zich professioneel verder te ontwikkelen en zich op de hoogte te houden van de ontwikkelingen in het vakgebied.

Specifieke doelstellingen en eindtermen masteropleiding Pedagogische Wetenschappen, variant Orthopedagogiek: Leren en Ontwikkeling

Afgestudeerden kunnen leer- en ontwikkelingsproblemen van kinderen en jeugdigen verklaren, evenals onderzoek naar deze problemen verrichten, deze problemen diagnosticeren en behandelingen ontwerpen voor deze personen, voor zover deze problemen bestaan of voortvloeiën uit:

- communicatie- en taalproblemen;
- problemen met lezen, spellen en/of rekenen;
- verstandelijke handicaps;
- lichamelijke handicaps;
- auditieve of visuele handicaps;
- hoogbegaafdheid.

Van elke afgestudeerde van deze opleidingsvariant wordt het volgende verwacht:

1. Specifieke gevorderde kennis van en inzicht in:

1.1 Vigerende orthopedagogische theorieën en modellen betreffende het ontstaan en de behandeling van leer- en ontwikkelingsproblemen, evenals inzicht in de validiteit, reikwijdte en mogelijkheden van die theorieën en modellen;

1.2 De werkterreinen van leer- en ontwikkelingsproblemen en meer grondig en specifiek ten aanzien van een of meer praktijksituaties;

1.3 Specifieke psychodiagnostische theorie en praktijk met betrekking tot leer- en ontwikkelingsproblemen, evenals inzicht in de validiteit, reikwijdte en mogelijkheden van diagnostische instrumenten en interventiemethodieken;

1.4 De onderzoekmethodologie die in staat stelt opvattingen die voortvloeien uit een kritische reflectie op deze theorieën te toetsen, niet alleen in grensverleggend onderzoek maar ook in de eigen diagnostische en behandelingspraktijk;

1.5 De gangbare interventiemethodieken (van preventie tot compensatie) voor elk van de onderscheiden probleem domeinen;

1.6 Omstandigheden in persoon en omgeving die een faciliterende of belemmerende rol kunnen spelen in het doen van diagnostiek en de realisering van interventies (beperkt tot één van de probleem domeinen, naar keuze);

2. Specifieke beroepsvaardigheden:

2.1 Blijk geven van beheersing van specifieke beroepsvaardigheden:

- het gebruik van het diagnostisch instrumentarium voor één van de probleem domeinen;
- het toepassen van de principes van diagnostische besluitvorming;
- de toepassing van gangbare interventiemethodieken voor één van de onderscheiden probleem domeinen;
- het systematisch opstellen van beargumenteerde behandelingsplannen voor individuele personen of voor groepen, uitvoeren van deze plannen en evaluatie van de uitvoering en de opbrengst van deze plannen, voor één van de onderscheiden probleem domeinen;
- het systematisch begeleiden van opvoeders in het uitvoeren van beargumenteerde behandelingsplannen voor individuele personen of voor groepen;
- rapportage - volgens voorgeschreven of gangbaar stramien - over wetenschappelijk onderzoek en over de diagnostiek en behandeling van individuele personen of van groepen;

2.2 Zelfstandig wetenschappelijk onderzoek kunnen uitvoeren op het gebied van leer- en ontwikkelingsproblemen van kinderen en jeugdigen;

2.3 In staat zijn met anderen pedagogische vraagstukken te analyseren en aan te pakken en op effectieve en wetenschappelijk onderbouwde wijze daarover schriftelijk en mondeling kunnen rapporteren. Dit impliceert dat een master zich een aantal academische vaardigheden en beroepsvaardigheden op specifiek en gevorderd niveau heeft eigen gemaakt, omvattende:

- de ontwikkelingen in het vakgebied kunnen bijhouden;
- beschikken over goede sociale en communicatieve vaardigheden;
- in teamverband kunnen werken;
- zelfstandig en resultaatgericht kunnen werken;
- schriftelijk kunnen rapporteren;
- mondeling kunnen presenteren (inclusief gebruik technische hulpmiddelen);
- vergaderingen en discussies kunnen leiden;
- organisatorische vaardigheden;
- argumentatievaardigheden: een betoog met argumenten kunnen onderbouwen;
- analytische vaardigheden, snel en efficiënt informatie kunnen vergaren en verwerken;
- diagnostische vaardigheden;
- probleemoplossingvaardigheden: complexe problemen kunnen definiëren, analyseren, systematisch kunnen oplossen en daarover advies kunnen uitbrengen;
- computervaardigheden: informatie kunnen verzamelen en verwerken met behulp van de computer met gebruikmaking van de actuele systemen;

3. Specifieke beroepsattitudes: blijk geven van:

3.1 Een wetenschappelijke instelling die tot uitdrukking komt in kritische reflectie, zowel op theorieën die voor de orthopedagogiek van leer- en ontwikkelingsproblemen relevant zijn als op de procedures en middelen voor diagnostiek en interventie, en op eigen denken en handelen hierbij;

3.2 Inzicht in eigen waarden en normen, weet hebben van andere systemen van waarden en normen, en met verschillen daarin kunnen omgaan;

3.3 Bereid zijn een bijdrage te leveren aan veranderingsprocessen op het praktijkgebied van de Pedagogische Wetenschappen:

- blijk geven van een kritische en open houding ten opzichte van pedagogische vernieuwingen;
- begrip tonen voor de complexiteit van de problemen met betrekking tot veranderingsprocessen binnen pedagogische instituties;
- blijk geven van een onderzoekende houding ten opzichte van verschijnselen, personen en instituties op het gebied van opvoeding en leren;

3.4 Bereid zijn tot samenwerking met andere beroepsbeoefenaren, ongeacht hun disciplinaire achtergrond of functie:

- de bereidheid tonen samen te werken met praktijkmensen, vakgenoten en andere wetenschappers;
- blijk geven van een kritische en open houding ten opzichte van opvattingen en inzichten van anderen;

3.5 Bereid zijn zich professioneel verder te ontwikkelen en zich op de hoogte te houden van de ontwikkelingen in het vakgebied.

Eindtermen masteropleiding Onderwijskunde

De masteropleiding onderwijskunde is erop gericht dat afgestudeerde onderwijskundigen kennis, vaardigheden en attitudes verwerven waardoor zij in staat zijn problemen in het reguliere onderwijs of in de beroeps- en bedrijfsopleidingen te onderkennen, te analyseren, te onderzoeken en bij te dragen aan oplossingen ervan. Tevens is de opleiding erop gericht dat afgestudeerde onderwijskundigen een eigen visie ontwikkelen op het praktijkveld en dat zij op basis van de opgedane kennis en vaardigheden in aanmerking komen voor een eventuele vervolgopleiding tot wetenschappelijk onderzoeker en een eigen bijdrage kunnen leveren aan de ontwikkeling van de onderwijskunde als wetenschap. Van elke afgestudeerde van deze opleiding wordt het volgende verwacht:

1. Specifieke en gevorderde kennis van en inzicht in:

1.1 Vigerende onderwijskundige theorieën en modellen betreffende vraagstukken op het terrein van onderwijs en opleidingen, evenals inzicht in de validiteit, reikwijdte en mogelijkheden van die theorieën en modellen;

1.2 De werkterreinen van onderwijs en opleidingen en meer grondig en specifiek ten aanzien van een of meer praktijksituaties;

1.3 Specifieke theorie en praktijk met betrekking tot interventies bij onderwijs- en opleidingsproblemen, evenals inzicht in de effectiviteit, reikwijdte en mogelijkheden van die interventies op verschillende niveaus van het onderwijssysteem;

1.4 Specifieke theorie en praktijk met betrekking tot beleidsontwikkelingen op het gebied van onderwijs en opleidingen;

1.5 De methodologie van onderzoek niet alleen om algemene onderwijskundige vraagstellingen te kunnen beantwoorden en theorieën te kunnen toetsen, maar ook om systematisch onderzoek en evaluaties te kunnen verrichten in de eigen praktijksituatie;

2. Specifieke beroepsvaardigheden:

- 2.1 Praktische en theoretische vraagstukken van onderwijs en opleidingen vanuit een wetenschappelijke achtergrond systematisch kunnen analyseren en op effectieve wijze kunnen bijdragen aan de oplossing daarvan;

- onderwijs- of opleidingsvraagstukken met behulp van relevante onderwijskundige begrippen en theorieën kunnen analyseren en daarbij tevens gebruik kunnen maken van inzichten uit andere relevante wetenschappelijke disciplines;
- op basis van een wetenschappelijk verantwoorde analyse van praktische onderwijs- of opleidingsituaties en recht doende aan de praktische context een probleemstelling kunnen ontwikkelen;
- op wetenschappelijk verantwoorde wijze onderwijsleerprocessen vorm kunnen geven;
- kunnen bijdragen aan de oplossing van praktische onderwijs- of opleidingsvraagstukken door interventies of curricula te ontwikkelen en door beargumenteerde adviezen uit te brengen;
- de uitvoering van onderwijs- en opleidingsprogramma's kunnen sturen en begeleiden;
- een systematische evaluatie kunnen verrichten van uitgevoerde interventies of curricula;
- een systematische reflectie kunnen verrichten op eigen en andermans gedrag bij de oplossing van onderwijs- of opleidingsvraagstukken en evaluatiegegevens kunnen terugkoppelen naar probleemstellingen en praktijksituaties;

2.2 Zelfstandig wetenschappelijk onderzoek op het gebied van onderwijs en opleidingen kunnen uitvoeren en kunnen rapporteren in een vorm die overeenkomt met de in het vakgebied geldende stijl en op een wijze dat de onderzoeksgegevens effectief met niet deskundigen of praktijkdeskundigen kunnen worden gecommuniceerd;

2.3 In staat zijn met anderen samen te werken aan onderwijskundige vraagstukken en op effectieve en wetenschappelijk onderbouwde wijze daarover schriftelijk en mondeling kunnen rapporteren; dit impliceert dat een afgestudeerde onderwijskundige zich een aantal academische vaardigheden en beroepsvaardigheden op specifiek en gevorderd niveau heeft eigen gemaakt, omvattende:

- zelfstandig de ontwikkelingen in het vakgebied kunnen bijhouden;
- beschikken over goede sociale en communicatieve vaardigheden;
- in teamverband kunnen werken;
- zelfstandig en resultaatgericht kunnen werken;
- schriftelijk kunnen rapporteren;
- mondeling kunnen presenteren (inclusief gebruik technische hulpmiddelen);
- vergaderingen en discussies kunnen leiden;
- organisatorische vaardigheden;
- argumentatievaardigheden: een betoog met argumenten kunnen onderbouwen;
- analytische vaardigheden, snel en efficiënt informatie kunnen vergaren en verwerken;
- probleemoplossingvaardigheden: complexe problemen kunnen definiëren, analyseren, systematisch kunnen oplossen en daarover advies kunnen uitbrengen;
- computervaardigheden: informatie kunnen verzamelen en verwerken met behulp van de computer met gebruikmaking van de actuele systemen;

3. Specifieke beroepsattitudes:

3.1 Bereid zijn een bijdrage te leveren aan veranderingsprocessen op het gebied van onderwijs en opleidingen:

- geeft blijk van een kritische en open houding ten opzichten van innovaties in het onderwijs;
- toont begrip voor de complexiteit van de problemen met betrekking tot veranderingsprocessen binnen instituties van onderwijs en opleidingen;
- beseft en accepteert het lange termijn karakter van gewenste veranderingen in het onderwijssysteem;
- geeft blijk van een onderzoekende houding ten opzichte van verschijnselen, personen en instituties op het gebied van onderwijs en opleidingen;

3.2 Bereid zijn tot samenwerking met andere beroepsbeoefenaren, ongeacht hun disciplinaire achtergrond of functie ten aanzien van onderwijs of opleidingen:

- toont de bereidheid samen te werken met praktijkmensen, vakgenoten en andere wetenschappers;
- geeft blijk van een kritische en open houding ten opzichte van opvattingen en inzichten van anderen;

3.3 Geeft blijk van een professionele houding in de omgang met collega's en cliënten en is in staat om de in de onderwijskunde en het werkveld vigerende gedragscodes te volgen;

3.4 Bereid zijn zich professioneel verder te ontwikkelen en zich op de hoogte te houden van de ontwikkelingen in het vakgebied.

Bijlage 4: Overzicht van de programma's

Nieuw bachelorcurriculum (B1 2011-2012, B2 2012-2013, B3 2013-2014)					
Jaar	Vakken	EC	Pijler	Werkvorm	Toetsvorm
B1	Algemene pedagogiek	4	T	HC	T
	Ontwikkelingspsychologie 1	4	T	HC	T
	Ontwikkelingspsychologie 2	4	T	HC	T
	Onderwijskunde	4	T	HC	T
	Ontwikkelings- en leerproblemen	4	T	HC	T
	Gedragsproblemen	4	T	HC	T
	Wijsgerige en historische pedagogiek	4	T	HC	T
	Academische vaardigheden 1	6	T/O	WG	O/EW (p)
	Onderzoeksmethoden	5	O	HC	O/T
	Beschrijvende statistiek	5	O	HC/WG	O/T
	Toetsende statistiek	5	O	HC/WG	O/T
	Beroepsvaardigheden 1	6	K/O	WC	O (p)
	Kennis in praktijk 1	5	T/O/K	PR	EW
B2	Pedagogiek in praktijk	4	T	HC	T
	Ontwikkelingspsychopathologie	4	T	HC	T
	Verklaringsmodellen	4	T	HC	T
	Neuropsychologie	4	T	HC	T
	3 Keuzecursussen van 4 EC	12	-	-	-
	Academische vaardigheden 2	6	T/O	WG	O/EW (p)
	Psychometrie en besliskunde	6	O	WG	O/T
	Data-analyse	5	O	WG	O/T
	Beroepsvaardigheden 2	6	K/O	PR	O (p)
	Algemene psychodiagnostiek	4	K/T	HC	T
	Kennis in praktijk 2	5	T/O/K	PR	EW
	B3	Sociale contexten	4	T	HC
3 Keuzecursussen van 4 EC		12	-	-	-
Interventies		4	T	HC	T
Wetenschapsfilosofie		4	T	HC	T
Ethiek		4	T	HC	T
Bachelorscriptie		10	O	PR	EW (p)
Meth. psychodiagnostiek [Onderwijs en maatschappij]		4	K	WG [WG]	O/T [O/T]
Behandelingsmethodiek [Leren en instructie]		4	K	WG [WG]	O/T [T/W]
Klinische vaardigheden [Werkveldoriëntatie]		8	K	PR [PR]	O/EW (p)
Kennis in praktijk 3		6	T/O/K	PR	EW

Noot: Tussen [rechte haken] staan de cursussen met een oriëntatie op onderwijskunde. Pijler: T = theoretische kennis, O = onderzoeksvaardigheden, K = klinische scholing. Werkvorm: HC = hoorcollege, WG = werkgroep, Pr = practicum. Toetsvorm: T = tentamen, O = opdrachten, EW = eindwerkstuk, p = procesgerichte evaluatie.

Vergelijking oude en nieuwe bachelorcurriculum				
	Vorige	EC	Herzien	EC
B1	Psychologie van opvoeding en onderwijs	5	Algemene pedagogiek	4
	Sociologie van opvoeding en onderwijs	5	Ontwikkelingspsychologie 1	4
	Gender van opvoeding en onderwijs	5	Ontwikkelingspsychologie 2	4
	Inleiding onderwijskunde	5	Onderwijskunde	4
	Inleiding orthopedagogiek: leren en ontwikkeling	5	Ontwikkelings- en leerproblemen	4
	Inleiding orthopedagogiek: gezin en gedrag	5	Gedragsproblemen	4
	Filosofie van opvoeding en onderwijs	5	Wijsgerige en historische pedagogiek	4
	Practicum academische vaardigheden	10	Academische vaardigheden 1	6
	Onderzoeksmethoden	5	Onderzoeksmethoden	5
	Beschrijvende statistiek	5	Beschrijvende statistiek	5
	Geschiedenis van opvoeding en onderwijs	5	Toetsende statistiek	5
			Beroepsvaardigheden 1	6
			Kennis in praktijk 1	5
B2	Sociale context van opvoeding en onderwijs	5	Pedagogiek in praktijk	4
	Leer- en onderwijsproblemen	5	Ontwikkelingspsychopathologie	4
	Orthopedagogische verklaringsmodellen	5	Verklaringsmodellen	4
	Neuropsychologie van opvoeding en onderwijs	5	Neuropsychologie	4
	Ethiek	5	3 Keuzecursussen van 4 EC	12
	Wetenschapsfilosofie	5	Academische vaardigheden 2	6
	Psychometrie	5	Psychometrie en besliskunde	6
	Toetsende statistiek	5	Data-analyse	5
	Basispracticum orthopedagogiek [onderwijskunde]	5	Beroepsvaardigheden 2	6
	Algemene psychodiagnostiek	5	Algemene psychodiagnostiek	4
	Ontwikkelingspsychologie van opvoedingen onderwijs	5	Kennis in praktijk 2	5
	Opvoedingenontwikkeling	5		
B3	Ontwikkelingspsychopathologie	5	Sociale contexten	4
	Vrije keuze	10	3 Keuzecursussen van 4 EC	12
	Jeugd-, gezins- en onderwijsbeleid of Gehandicaptenzorg	5	Interventies	4
	Klinische besliskunde	5	Wetenschapsfilosofie	4
	Data-analyse	5	Ethiek	4
	Onderzoekseminar => eindwerkstuk	10	Bachelorscriptie	10
	Meth. van de psychodiagnostiek [onderwijs en maatschappij]	5	Meth. psychodiagnostiek [Onderwijs en maatschappij]	4
	Behandelingsmethodiek [leren en instructie]	5	Behandelingsmethodiek [Leren en instructie]	4
	Klinisch practicum [werkveldoriëntatie]	10	Klinische vaardigheden [Werkveldoriëntatie]	8
			Kennis in praktijk 3	6

Noot: Tussen rechte haken staan de cursussen met een oriëntatie op onderwijskunde.

Masterprogramma Pedagogische Wetenschappen (Orthopedagogiek: Gezin en gedrag)				
Vakken	EC	Pijler	Werkvorm	Toetsvorm
Ontwikkelingspsychopathologie 2	5	T	HC	T
Professionele klinische competenties	5	T/O	WG	EW
<i>of</i>				
Positieve ontwikkeling	5	T	HC	T
Veerkracht: praktijk en onderzoek	5	K	Pr	EW
<i>en</i>				
Casuïstiek	10	K	Pr	EW (p)
Stage	20	K	Pr	O/W (p)
Masterscriptie	20	O	Pr	EW (p)
Masterprogramma Pedagogische Wetenschappen (Orthopedagogiek: Leren en Ontwikkeling)				
Variatie in communicatie en taal	5	T	HC	T
Variatie in cognitie	5	T	HC	T
Casuïstiek	10	K	Pr	EW (p)
Stage	20	K	Pr	O/W (p)
Masterscriptie	20	O	Pr	EW (p)

Noot: Pijler: T = theoretische kennis, O = onderzoeksvaardigheden, K = klinische scholing. Werkvorm: HC = hoorcollege, WG = werkgroep, Pr = practicum. Toetsvorm: T = tentamen, O = opdrachten, EW = eindwerkstuk, p = procesgerichte evaluatie

Masterprogramma Onderwijskunde				
Vakken	EC	Pijler	Werkvorm	Toetsvorm
Leren en plasticiteit	5	T	WG	O
Leren en ICT	5	T	WG	O
Professioneel leren	5	T/O	WG	EW/T
Leren in contexten	5	T/O	WG	EW (p)
Stage	20	P	Pr	EW (p)
Masterscriptie	20	O	Pr	EW (p)

Noot: Pijler: T = theoretische kennis, O = onderzoeksvaardigheden, P = praktijkoriëntatie. Werkvorm: HC = hoorcollege, WG = werkgroep, Pr = practicum. Toetsvorm: T = tentamen, O = opdrachten, EW = eindwerkstuk, p = procesgerichte evaluatie

Bijlage 5: Kwantitatieve gegevens over de opleidingen

Instroom-, doorstroom- en uitstroomgegevens

In het zelfevaluatie-rapport maakt de opleiding voor de bespreking van de in-, door- en uitstroom van de studenten vooral gebruik van eigen cijfers. Deze wijken soms af van de VSNU-gegevens, omdat andere cohortdefinities worden gebruikt. Omwille van de vergelijkbaarheid met andere opleidingen, is het echter ook belangrijk een overzicht te geven van de VSNU-kengetallen. In deze bijlage werden bijgevolg zowel de VSNU-kengetallen, als de eigen gegevens van de Radboud Universiteit opgenomen.

Tabel 1 Instroom Bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen

Jaar	Totale Instroom (aantallen)	Totale Instroom uitgesplitst naar vooropleiding (%)					Totale Instroom uitgesplitst naar geslacht (%)	
		VWO	HBO-P	HBO*	Buitenland	Overig	M	V
02/03	193	78	5	13	1	2	3	97
03/04	268	63	1	32	2	1	4	96
04/05	296	54	4	40	-	1	3	97
05/06	307	54	4	39	1	1	6	94
06/07	345	63	4	30	1	2	5	95
07/08	372	57	5	34	1	2	7	93
08/09	402	55	2	38	2	2	5	95
09/10	342	69	4	21	2	4	4	96

Bron: VSNU-kengetallen m.b.t. Instroom Bachelor Pedagogische wetenschappen. 1cijfer Hoger Onderwijs (1cHO), cohortdefinitie: Eerstejaars Opleiding & Instelling (EOI), 1 inschrijving. (De tabellen B1.1 en B8.1 zijn samengevoegd)

* HBO is inclusief studenten in het schakelprogramma t/m 2008/2009

Tabel 1B Instroom en herkomst bachelorstudenten Pedagogische Wetenschappen

Cohort	Totaal = N	VWO in %	HBO in %	Overig in %	Buitenland in %
02/03	469	37	51	12	0
03/04	356	53	42	5	0
04/05	319	59	37	4	0
05/06	319	56	38	4	2
06/07	362	65	29	5	1
07/08	392	61	33	5	1
08/09	411	56	38	4	2
09/10	354	71	20	7	2
10/11	360	82	16	1	1
11/12	309	92	1	4	3
Gem.	365 (48,9)	63% (15,5)	30% (14,6)	5,1% (2,8)	1,2 (1,0)

Bron: Zelfevaluatie-rapport. Gegevens aangeleverd door de Dienst Control, Informatie en Financien (CIF)/Dienst Studenten Zaken (DSZ), Radboud Universiteit; peildatum 1 december 2011. In de laatste rij staan de gemiddelde waarden met de standaardafwijking tussen haakjes.

Noot. N afwijkend van de VSNU-tabellen i.v.m. andere cohortdefinitie. Een student met hbo-opleiding en een vwo-diploma die in het pre-masterprogramma instroomt, wordt tot de hbo-studenten gerekend. Een student met een hbo-opleiding en een vwo-diploma die de volledige bachelor Pedagogische Wetenschappen doorloopt wordt tot de vwo-studenten gerekend.

Tabel 2 Instroom masteropleiding Pedagogische Wetenschappen

Jaar	Totale Instroom (aantallen)	Totale Instroom naar vooropleiding (%)			Totale Instroom naar geslacht (%)	
		Eigen Uni	Andere Uni NL	Elders	M	V
04/05	38	100	0	0	3	97
05/06	219	99,5	0,5	0	2	98
06/07	226	99,5	0,5	0	3	97
07/08	226	99	0,5	0,5	3	97
08/09	114	1	99	5	4	96
09/10	342	0	0	0	2	98

Bron: VSNU-kengetallen. 1cijferHO (1cHO), cohort: EOI

Tabel 3 Instroom masteropleiding Onderwijskunde

Jaar	Totale Instroom (aantallen)	Totale Instroom naar vooropleiding (%)			Totale Instroom naar geslacht (%)	
		Eigen Uni	Andere Uni NL	Elders	M	V
04/05	2	100	0	0	0	100
05/06	20	100	0	0	10	90
06/07	13	100	0	0	8	92
07/08	31	100	0	0	16	84
08/09	10	100	0	0	20	80
09/10	24	100	0	0	17	83

Bron: VSNU-kengetallen, 1cijferHO (1cHO)

Tabel 4 Aantal ingeschrevenen Pedagogische Wetenschappen en Onderwijskunde naar opleiding en geslacht

Cohort	Pedagogische Wetenschappen					Onderwijskunde				
	N	Ba/Doct	PreMa	Master	%Vr.	N	Ba/Doct	PreMa	Master	%Vr.
02/03	1255	1255			94	101	35	66		73
03/04	1293	1293			94	110	36	54		77
04/05	1290	1176	113	1	95	122	112	9	1	78
05/06	1257	954	212	91	95	90	75	7	8	77
06/07	1291	876	237	178	95	68	49	6	13	81
07/08	1361	872	263	226	94	39	22	3	14	74
08/09	1416	873	322	221	95	25	4	0	21	80
09/10	1392	881	248	263	95	14	2	0	12	79
10/11	1399	910	196	293	95	24	1	0	23	78
11/12	1352	1003	138	211	96	30	0	0	30	80

Bron: Zelfevaluatie rapport. Gegevens aangeleverd door CIF/DSZ. Peildatum 1 december 2011. Alleen inschrijvingen van voor 1 oktober zijn geteld terwijl de uitschrijvingen van voor 1 oktober nog zijn meegerekend.

Noot: Ba/Doct representeert de aantallen studenten die de bachelor of het oude doctoraalprogramma volg(d)en. PreMa representeert de aantallen studenten met een Hbo-opleiding die een tweejarige master volgen. % Vr. representeert het percentage vrouwelijke studenten.

Tabel 5 Doorstroom aantallen bachelorstudenten Pedagogische Wetenschappen van het Onderwijsinstituut PWO

Cohort	Totaal		Ma PW		Ma OWK		RM-BS*		Gestopt PWO	
	vwo	hbo	vwo	hbo	vwo	hbo	Vwo	hbo	vwo	hbo
07/08	170	79	137	71	11	6	17	1	5	1
08/09	193	87	162	73	8	7	14	2	9	5
09/10	197	104	156	89	15	8	11	1	15	6
10/11	194	82	146	73	16	6	10	0	22	3

Bron: Zelfevaluatie rapport.

*RM-BS is de Research master Behavioural Sciences van de faculteit Sociale Wetenschappen.

Tabel 6 Uitval bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen

Jaar	N	Uitval (cumulatief %)			Selectiviteit 1 ^e jaar
		Na 1 jaar	Na 2 jaar	Na 3 jaar	% van de totale uitval
02/03	151	12	16	19	62
03/04	169	14	19	23	62
04/05	161	17	23	22	78
05/06	166	13	17	19	71
06/07	216	13	17	19	71
07/08	214	17	20	23 ^{*)}	74 ^{*)}
08/09	223	21	26 ^{*)}		
09/10	235	13 ^{*)}			

Bron: VSNU kengetallen. 1cHO, cohortdefinities conform KUO (EOI, VWO-vooropleiding, 1 inschrijving)

^{*)} voorlopige cijfers op peildatum 1 oktober 2011

Tabel 7 Rendementen bacheloropleiding Pedagogische Wetenschappen

Jaar	N (herinschrijvers na 1 ^e jaar)	Bachelorrendement (cumulatief %)				
		Na 3 jaar	Na 4 jaar	Na 5 jaar	Na 6 jaar	> 6 jaar
02/03	133	40	66	82	87	91
03/04	145	39	66	81	85	88
04/05	133	34	73	86	89	
05/06	144	44	77	89		
06/07	187	44	75			
07/08	177	48				
08/09	176					
09/10	205					

Bron: VSNU kengetallen. 1cHO, cohortdefinities conform KUO (EOI, Vwo-vooropleiding, 1 inschrijving, alleen herinschrijvers na 1 jaar)

Tabel 7 Studieduur mastergeslaagden Pedagogische Wetenschappen (instroom eigen universiteit)

	Totaal Aantal geslaagd	N (eigen universiteit)	Gemiddelde verblijfsduur MA in mnd	Gemiddelde verblijfsduur instelling in mnd
05/06	64	64	10	41
06/07	155	151	12	48
07/08	207	189	12	49
08/09	192	192	12	51
09/10	210	210	13	21

Bron: VSNU-kengetallen, 1cijferHO (1cHO)

Tabel 8 Studieduur mastergeslaagden Onderwijskunde (instroom eigen universiteit)

	Totaal Aantal geslaagd	N (eigen universiteit)	Gemiddelde verblijfsduur MA in mnd	Gemiddelde verblijfsduur instelling in mnd
05/06	5	5	8	35
06/07	13	12	14	49
07/08	19	17	8	45
08/09	15	15	13	59
09/10	23	23	11	54

Bron: VSNU kengetallen, 1cijferHO (1cHO).

Tabel 9 Aantal mastergeslaagden Pedagogische Wetenschappen naar onderwijsherkomst (per jaar en gemiddelde instellingsverblijfsduur)

cohort	Tot. geslaagden	Herkomst							
		<i>Eigen Uni</i>		<i>Andere Uni NL</i>		<i>HO</i>		<i>Buiten HO</i>	
		Aantal geslaagd	Verblijfsduur (in mnd)	Aantal geslaagd	Verblijfsduur (in mnd)	Aantal geslaagd	Verblijfsduur (in mnd)	Aantal geslaagd	Verblijfsduur (in mnd)
04/05	4	4	27						
05/06	69	66	40			2	15	1	12
06/07	160	159	44			1	23		
07/08	143	138	45			1	12	4	12
08/09	172	165	47			1	11	6	12
09/10	159	152	46	1	11	2	12	4	15

Bron: VSNU-kengetallen, 1cijferHO (1cHO)

Tabel 10 Aantallen masterdiploma's en gemiddelde studieduur (bachelor + master) in maanden en jaren sinds de invoering van de bachelor-masterstructuur

Afstudeerjaar	PW-diploma	OWK-diploma	vwo-ers	FSW vwo-ers	hbo-ers	FSW hbo-ers
02/03	155	29	4;6	5;4	3;6	3;5
03/04	173	23	4;4	5;3	3;3	3;4
04/05	230	33	4;8	5;3	3;8	3;7
05/06	206	32	4;8	5;4	3;8	3;7
06/07	209	33	4;7	5;4	3;9	3;9
07/08	230	25	4;5	5;1	4;0	3;9
08/09	201	20	4;6	5;1	3;9	3;9
09/10	213	23	4;7	5;0	3;5	3;4
10/11#	234	15	4;8	5;0	3;5	3;3
Gemiddeld	206	26	4;6	5;2	3;7	3;6

Bron: Zelfevaluatie rapport. Gegevens aangeleverd door CIF/DSZ, peildatum 1 december 2011; + doctoraaldiploma's; * doctoraal- en masterdiploma's, #masterdiploma's.

Gerealiseerde docent-studentratio Onderwijsinstituut PWO sinds de invoering van de BaMastructuur

Tabel 11 Docent-studentratio

Jaar	FTE Onderwijs	Aantal studenten	Studenten/fte onderwijs
02/03	33	1339	40,6
03/04	35,4	1360	38,5
04/05	31,4	1412	45,0
05/06	35,4	1362	38,5
06/07	37,3	1346	36,1
07/08	43,7	1397	32,0
08/09	44,2	1402	31,7
09/10	41,2	1413	34,3
10/11	36,6	1383	37,7
Gemiddeld	37,6 (SD = 4,5)	1379 (SD = 28)	37,2 (SD = 4,2)

Bron: Zelfevaluatierapport.

Gemiddeld aantal contacturen per fase van de studie

Tabel 12 Bacheloropleiding

Studiejaar	Onderwijsweken	Fysiek				Totaal	Zelfstudie	Gemiddeld aantal contacturen per week
		Aantal uren hoorcolleges per jaar	Aantal uren werkgroepen/practica per jaar	Mentoraat uren per jaar	Stage uren per jaar			
B1	40	290	114	40	140	584	800	14,60
B2	40	261	144	40	140	585	800	14,62
B3	40	236	176	40	168	620	800	15,50

Noot: 40 onderwijsweken, waarvan 9 tentamen- en hertentamenweken

Tabel 13 Masteropleiding Pedagogische Wetenschappen

Variant	Onderwijsweken	Fysiek				Zelfstudie		
		Aantal uren hoorcolleges per jaar	Stage (inclusief casuïstiek)	Begeleidingsuren stage en scriptie	Totaal	Scriptie	Cursussen	Totaal
Gezin en Gedrag	40	30	830	20	880	550	250	800
Leren en Ontwikkeling	40	30	830	20	880	540	250	800

Tabel 14 Masteropleiding Onderwijskunde

Onderwijsweken	Fysiek				Zelfstudie		
	Aantal uren hoorcolleges per jaar	Stage	Begeleidingsuren stage en scriptie	Totaal	Scriptie	Cursussen	Totaal
40	64	550	20	634	550	450	1000

Bijlage 6: Bezoekprogramma

08.30	09.30	Management	A.03.06
		Prof. dr. H. Dekkers (decaan faculteit) Prof. dr. A. Bosman (directeur ow.instituut PWO) Dr. E. Denessen (OWK)	
09.30	10.30	Studenten	A.03.06
		Lenneke Niënhuis (B1) Marjolein Kunzelaers (B2) Marsha Philipsen (B3;premaster) Esther Nizet (M;PW G&G) Marloes Wensink (M;OWK) Minke Dirksen (ALPO)	
10.30	11.15	Examencommissie en studieadviseur	A.03.06
		Prof. dr. J. Bransen (vz.) Prof. dr. J. Janssens Dr. J. Lenders Dr. E. Denessen Drs. S. van Helden (studieadv.)	
11.15	11.30	Pauze	
11.30	12.15	Docenten	A.03.06
		Prof.dr. R. Engels (Theorie OGG) Dr. R. Scholte (Theorie OGG) Dr. L. Hendriks (Methoden) Dr. M. van den Hurk (OWK) Dr. N. Krol (Klinisch) Dr. L. de Kwaadsteniet (Methoden) Drs. M. Reuling (Theorie OLO) Drs. C. Hulsmans (Klinisch)	
12.15	13.00	Lunch/open spreekuur	A.03.06
		Postelein	
13.00	13.30	OLC's	A.03.06
		Prof. dr. C. Witteman (vz. B.PW) Prof. dr. J. McQueen (vz. M.OWK) Dr. E. van Aarle (plv vzM.PW) Ilona Henskens (stud. B.PW) Hannah Weerkamp (stud. M.PW) Simone Rademakers (stud. M.OWK)	
13.30	14.00	Alumni	A.03.06
		Jorien Barnhoorn (PW G&G) Maartje Radstaake (aio) Marlot Brouwer (PW OLO) Maartje Keijsers (OWK) Frederick Lammers (OWK)	
14.00	14.30	Voorbereiden eindgesprek	A.03.06
14.30	15.30	Eindgesprek management	A.03.06
		Prof. dr. H. Dekkers Prof. dr. A. Bosman dr. E. Denessen	
15.30	17.30	Opstellen bevindingen	A.03.06
		visitatiepanel	
17.30	17.45	Mondelinge rapportage	SP3
		visitatiepanel, management, belangstellenden	
17.45	18.15	Informeel afsluiting	Brasserie
		visitatiepanel, management, belangstellenden	

Bijlage 7: Bestudeerde afstudeerscripties en documenten

Voor het bezoek heeft de commissie de afstudeerscripties bestudeerd van de studenten met de volgende studentnummers:

Bachelortheses:

805378
807060
805580
3042820
3055302
3016889
3017222
843598
711101
704555
3056945
843016
805386
805815
703753

Masterthesen Pedagogische Wetenschappen

704970
715646
705101
725285
621641
604003
818755
603570
206393
826367
507156
705306
523925
505242
716685

Masterthesen Onderwijskunde

604798
9148108
527106
848190
506869

Tijdens het bezoek heeft de commissie onder meer de volgende documenten bestudeerd (deels als *hard copies* en deels via de elektronische leeromgeving):

- Verslagen van opleidingscommissie en examencommissie;
- Toetsopgaven met bijbehorende beoordelingscriteria en normering (antwoordmodellen);

- Overzicht van verplichte literatuur;
- Samenvatting en analyse van recente evaluatieresultaten en relevante managementinformatie;
- Scriptiereglementen en richtlijnen voor het maken van werkstukken;
- Stagereglementen/handleidingen;
- College-, onderwijs- en curriculumevaluaties, studententevredenheidsmonitor(en), et cetera;
- Cursusdossiers;
- Studiegids en programmabeschrijvingen.

Bijlage 8: Onafhankelijkheidsverklaringen

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM:

Walter Hellinckx

PRIVÉ ADRES:

Pastoor Fredericksstr. 42A
3560 Lummen (België)

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

Deskundige Pedagogische Wetenschappen

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden kunnen beïnvloeden;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE
AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN
VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN
WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER
REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

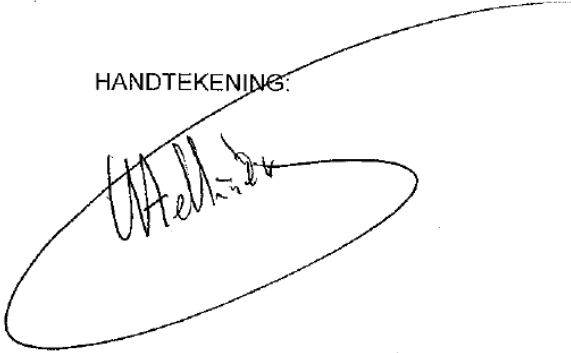
VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS:

DATUM:

28/02/2012

HANDTEKENING:

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: ERIK DE CORTE

PRIVÉ ADRES: PANORAMAAN 5
B-3360 BIERBEEK
BELGIE

IS ALS DESKUNDIGE / ~~SECRETARIS~~ GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

PEDAGOGISCHE WETENSCHAPPEN

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

QANU. namens de Universiteiten.

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE
AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN
VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN
WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER
REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS:

Burberk,

DATUM:

28/02/2019

HANDTEKENING:

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: *Prof. dr. E. van Lieshout*

PRIVÉ ADRES:

*Van Maapsstr. 84
6525 CE NIJMEGEN*

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

Pedagogische Wetenschappen

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE ZOULDEN KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE
AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN
VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN
WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER
REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

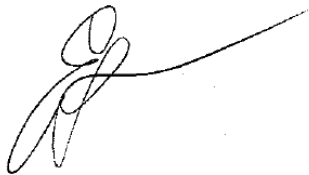
PLAATS:

Groningen

DATUM:

12-3-2012

HANDTEKENING:

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM:

Zaad C.P.M

PRIVÉ ADRES:

Wethouder Artsstraat 5
6645 AN Winssen

IS ALS DESKUNDIGE / ~~SECRETARIS GEVRAAGD~~ VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

Pedagogische Wetenschappen in Nederland.

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

Qanu

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE
AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

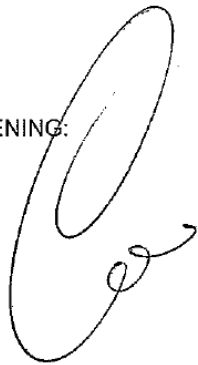
VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN
VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN
WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER
REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: *Utrecht*

DATUM: *29 feb 2012.*

HANDTEKENING:

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: Martine Brunt-van Leeuwen

PRIVÉ ADRES: Emmastraat 114
318, GC Rozenburg

IS ALS DESKUNDIGE / ~~SECRETARIS~~ GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

Pedagogische Wetenschappen

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

Qanu

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE
AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN
VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN
WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER
REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

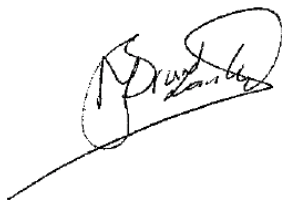
PLAATS:

Utrecht

DATUM:

29-2-2012

HANDTEKENING:

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM:

Jetje De Groot

PRIVÉ ADRES:

Daenenstraat 17, 2600 Berchem, België

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

Bachelor Pedagogische Wetenschappen &

Master Pedagogische Wetenschappen &

Master Onderwijskunde

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

Radboud Universiteit Nijmegen

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE ZOUDEN KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE
AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN
VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN
WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER
REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS:

Berchem

DATUM: *16/04/2012*

HANDTEKENING:

